

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: sociálních studií a speciální pedagogiky

Bakalářský studijní program: Předškolní a mimoškolní pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro učitele MŠ a výchovné pracovníky

Název BP:

**PROBLEMATIKA CIZÍCH JAZYKŮ U DĚTÍ SE
SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ NA
2. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

Autor:

Eva Falkenbergová
Husa 16
463 44 Sychrov

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: PhDr. Dana Švingalová, Ph.D.

Počet:

stran	grafů	zdrojů	příloh
46	10	21	11 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

Na Huse dne 28. 3. 2005

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Datum

Podpis

Poděkování

Ráda bych vyjádřila poděkování paní PhDr. Daně Švingalové Ph.D za odbornou pomoc a cenné připomínky ke zpracování této práce.

Dále děkuji všem, kteří mi vytvořili vhodné podmínky pro provedení průzkumu v praktické části bakalářské práce.

Problematika cizích jazyků u dětí se specifickými poruchami učení na druhém stupni základní školy

Problems with foreign languages at children with specific learning disorders on the second stage of the elementary school

Jméno a příjmení autora: Eva Falkenbergová

Akademický rok odevzdání BP: 2005

Vedoucí BP: PhDr.D.Švingalová, Ph.D

Resumé

Bakalářská práce se zabývala problematikou výuky cizích jazyků u dětí se specifickými poruchami učení na druhém stupni základních škol. Jejím cílem bylo analyzovat vnímání výuky cizích jazyků u integrovaných dětí se specifickými poruchami učení a zjistit jejich konkrétní jazykové znalosti v rámci redukovaných osnov druhého stupně základní školy.

V teoretické části jsou charakterizovány specifické poruchy učení, jejich příčiny a projevy. Bakalářská práce přiblížila integraci žáků se specifickými poruchami učení do základních škol, zabývala se výběrem cizího jazyka pro tyto žáky, volbou vhodných metod výuky, způsobem hodnocení a klasifikace.

V praktické části jsou didaktickým testem a rozhovorem zjišťovány konkrétní jazykové znalosti dětí se specifickými poruchami učení a vnímání výuku cizího jazyka těmito žáky na základní škole.

Summary

The Bachelor project dealt with problems of teaching foreign languages at children with specific learning difficulties on the second stage of the elementary school. The aim of this project was to analyse how the children with specific learning difficulties feel themselves with teaching foreign language and to get the information about the knowledge of foreign language at children with specific learning disorders.

The specific learning difficulties with its causes and manifestations were described in the theoretical part. The Bachelor project described incorporating of these children to the elementary schools. It dealt with choosing the best foreign language for children with learning difficulties and it offered some methods of teaching and classification.

The concrete knowledge of foreign language at children with specific learning disorders and the feeling of pupils themselves about learning foreign language are tried to find out with the help of a didactic test and an interview in the practical part.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Teoretické zpracování problému.....	9
2.1	Vymezení pojmu specifické poruchy učení.....	9
2.1.1	Terminologie specifických poruch učení v zahraničí.....	10
2.1.2	Příčiny specifických poruch učení.....	11
2.1.3	Projevy specifických poruch učení.....	11
2.1.4	Žák se specifickými poruchami učení.....	13
2.1.5	Individuální vzdělávací plán.....	14
2.2	Specifické poruchy učení při výuce cizího jazyka žáků na druhém stupni základní školy.....	16
2.2.1	Problematika výběru cizího jazyka u dětí se specifickými poruchami učení.....	17
2.2.2	Metodické principy při výuce cizího jazyka u dětí se specifickými poruchami učení.....	18
2.2.3	Hodnocení a klasifikace žáků se specifickými poruchami učení při výuce cizího jazyka	20
2.2.4	Přítěžující činitele při výuce cizího jazyka u žáků se specifickými poruchami učení.....	21
3	Praktická část.....	23
3.1	Cíl praktické části.....	23
3.2	Popis výběrového vzorku.....	23
3.3	Průběh průzkumu.....	23
3.4	Předběžný průzkum.....	24
3.5	Použité metody.....	24
3.6	Stanovení předpokladů.....	24
3.7	Výsledky a jejich interpretace.....	25
3.8	Ověřování předpokladů.....	26
3.9	Shrnutí výsledků praktické části.....	35
4	Závěr.....	36
5	Navrhovaná opatření.....	37
6	Seznam použité literatury.....	44
7	Seznam příloh.....	46
8	Přílohy	

1 ÚVOD

Téměř většina učitelů se ve školách setkává se žáky se specifickými poruchami učení (dále jen „SPU“). To jak výrazně bude výkon žáka s SPU v jednotlivých předmětech ovlivněn, záleží na druhu specifické poruchy, jejich příčinách, rozsahu a jednotlivých projevech. Ne jinak je tomu i u výuky cizího jazyka, proto i problémy, které děti s SPU při osvojování jazyka mají, jsou značně různorodé. Někteří učitelé zastávají názor, že by žáci s těžšími formami poruch měli být od výuky cizího jazyka na základní škole (dále jen „ZŠ“) osvobozeni. Na jedné straně, by tím určitě některým žákům pomohli od neustálých stresů z neúspěchu a špatných známek, neboť opakované nezdary dítě určitě nemotivují k další práci, ale spíše ho úplně odradí. Na straně druhé není správné žáky z výuky jazyka úplně vylučovat. Těžko si v současné době představíme člověka, který nezná žádné cizí slovo a nedokáže se domluvit jinak než česky.

Víme, že osnovy cizích jazyků jsou poměrně nabyté, a to hlavně na druhém stupni ZŠ, proto by pro žáky s SPU bylo vhodné vytvoření individuálního vzdělávacího plánu (dále jen „IVP“), kde by bylo uvedeno pouze to jazykové minimum, které by dítě zvládlo. V IVP by měla být také stanovena forma hodnocení a klasifikace těchto žáků. Omezila by se tím možná frustrace žáků z opakovaných neúspěchů a strachu ze špatných známek.

A právě na tuto situaci se snažíme reagovat. Klademe si za cíl zjistit jaké jsou konkrétní jazykové znalosti žáků s SPU v rámci redukovaných osnov druhého stupně ZŠ a dále to jak tito žáci vnímají výuku cizího jazyka na ZŠ.

Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se zabývá charakteristikou SPU, jejich příčinami a projevy, integrací žáků s SPU, výběrem cizího jazyka pro tyto žáky, volbou vhodných metod výuky, způsobem hodnocení a klasifikace, a také přítěžujícími činiteli při výuce cizího jazyka na ZŠ.

Praktická část podává nejen přehled o konkrétních jazykových znalostech integrovaných žáků s SPU na druhém stupni ZŠ, ale také to, jak tito žáci sami vnímají výuku cizího jazyka na ZŠ.

2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU

2.1 VYMEZENÍ POJMU SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

Dovednost číst a psát předpokládá, že se dítě naučí rozumět psanému textu a do písemné podoby převede slyšené slovo. Potřeba komunikace je hluboko zakotvena v lidské psychice a její nesplnění nebo potlačení vede k závažným poruchám v duševním životě i v sociálních vztazích. (Pokorná, 1997, s.14)

Jestliže je u dítěte na základní škole konstatována porucha učení, bývá to v první řadě úleva pro všechny zúčastněné. Diagnóza totiž sděluje, že se nejedná ani o nedostatek inteligence, přemíru lenosti či lajdáctví, ani o následek nedostatečné odborné kompetence či zájmu rodičů nebo učitelů. Současně však stanovením diagnózy začíná tvrdá a vlastně nikdy nekončící práce školy, rodičů, odborníků i samotného dítěte na zlepšení nedostatečných dovedností. Pouhé přidělení diagnózy ještě žádnou poruchu neodstranilo. (www.rodina.cz)

Budeme-li chtít definovat specifické poruchy učení, nebude to vůbec snadná záležitost. Po celém světě se vyskytují různé termíny. V české odborné literatuře se používají výrazy *vývojové poruchy učení*, *specifické poruchy učení* nebo *specifické vývojové poruchy*.

Těmto termínům jsou podřazeny specializovanější pojmy jako *dyslexie* či *vývojová dyslexie*, *dysgrafie*, *dysortografie* a *dyskalkulie*. (Pokorná, 2000, s.10)

Porucha učení je termín označující heterogenní skupinu obtíží, které se projevují při osvojování a užívání řeči, čtení, psaní, naslouchání a matematiky. Tyto obtíže mají individuální charakter a vznikají na podkladě dysfunkce centrální nervové soustavy. Ačkoliv se poruchy učení mohou objevovat souběžně s jinými handicapujícími podmínkami (například senzorická postižení, mentální retardace, poruchy chování) nebo vnějšími vlivy (kulturní odlišnosti, nedostatečné, popřípadě neúměrné vedení) nejsou poruchy učení přímým důsledkem těchto podmínek nebo vlivů. (Zelinková, 1994, s.12)

Mezi nejčastější specifické poruchy patří:

Dyslexie je nejznámější pojem z celé skupiny poruch učení. Začalo se o ní hovořit nejdříve, protože nejnápadněji ovlivňovala školní úspěšnost dítěte. Úroveň čtení je nepoměrně nižší než všeobecná inteligence.

Dysgrafie je porucha písemného projevu, který je nečitelný a neupravený.

Dysortografie je porucha osvojování pravopisu. Často se vyskytuje ve spojení s dyslexií a dysgrafií. Jak uvádí Zelinková (2003, s.10) pokud není třeba blíže specifikovat, používáme pro uvedení poruchy označení dyslexie.

Dyskalkulie je porucha osvojování matematických dovedností.

Dyspraxie je porucha motorické obratnosti. Postihuje osvojování , plánování a provádění volných pohybů.

Dysmúzie je porucha v osvojování hudebních dovedností.

Dyspinxie je specifická porucha kreslení.

2.1.1 TERMINOLOGIE SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ V ZAHRANÍČÍ

V německé literatuře se objevují nejčastěji termíny například *legasthenie*. Tento termín se používá především k označení dítěte se specifickou poruchou učení, odpovídající termínu dyslektik. *Spezifische entwicklungsstörungen* se dá přeložit naším termínem specifické vývojové poruchy. *Spezielle lernprobleme*-speciální problémy učení. Termín *teilleistungsschwächen*-do češtiny je nejlépe jej opsat jako deficit v dílčích funkcích.

V anglické literatuře se nejčastěji objevuje termín *learning disabilities*-poruchy učení. Nebo další dva velice často užívané termíny *specific learning difficulties* a *specific learning disability*-specifické obtíže učení. Termín *attention deficit disorder* překládáme jako poruchu spočívající ve snížené pozornosti. *Special*

educational needs-dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Je možné setkat se i s používáním termínu *dyslexia*-dyslexie.

Na tomto místě je třeba zdůraznit, že *zahraniční literatura nezohledňuje intelekt* v takové míře jako literatura česká.

2.1.2 PŘÍČINY SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ

Výčet možných příčin, na jejichž základě mohou specifické poruchy (dále jen SPU) vznikat, je velice široký. V odborné literatuře, naší i zahraniční se mezi nejčastější příčiny SPU uvádí *příčiny perinatální*, kde má velký vliv genetika. Vědci zjistili, že geneticky mohou být přenášeny všechny poruchy a dysfunkce. Stejným způsobem mohou být přenášeny i některé netypické vlastnosti funkce centrální nervové soustavy. (dále jen CNS)

Příčiny perinatální-vzniklé během porodu, kde může dojít k poškození mozku či intoxikaci plodu novorozeneckou žloutenkou.

Příčiny postnatálního poškození-vzniklé po porodu. Stavby, které mohou vyvolat nedostatek kyslíku v krvi druhotně poškození CNS. Stejně tak některá infekční onemocnění, zvláště meningitidy, encefalitidy a záchvaty křečí, které dítě prodělá do druhého roku svého věku.

Budeme-li vycházet z psychologie, nalezneme *příčiny v poruše vnímání, řeči, motoriky a lateralizace*. Vycházíme-li z neurofyzologie jsou *příčiny v poruše stavby či nepravidelnosti ve vývoji CNS*.

Jednou z mnoha příčin SPU může být i *nepříznivý vliv prostředí*. Výzkumy ukázaly, že velká část dětí se specifickými poruchami učení, pochází ze sociálně nižších vrstev s nižším vzděláním rodičů.

Vyskytuje se také skupina dětí, u kterých *nelze přesně stanovit vlastní příčinu vzniku SPU*.

2.1.3 PROJEVY SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ

Projevy dyslexie

Porucha postihuje *rychlost čtení*, dítě hláskuje, slabikuje, slova si domýšlí, čtení může být zbrklé. *Chybovost při čtení*-záměna písmen tvarově a zvukově podobných, ale i zcela nepodobných. *Technika čtení*-velmi často se objevuje tak zvané dvojí

čtení. Jde o čtenářskou chybu způsobenou tím, že dítě v počátečním čtení nepřešlo z hláskování na slabikování. Dalším projevem je *neporozumění čtenému textu*.

Projevy dysgrafie

Tato porucha je velmi často zahrnována pod pojem dyslexie. Postihuje *grafickou stránku písemného projevu, to je čitelnost a úprava*. Důsledkem poruchy zrakového vnímání dochází k *záměnám písmen, číslic (6a9), nerozlišuje měkké a tvrdé slabiky, znělé a neznělé souhlásky, krátké a dlouhé samohlásky, malá a velká písmena*. Písemný projev je *neupravený*, vyskytuje se *časté škrtání, přepis*. Písmo *většinou bez diakritických znamének*. Zpravidla bývá *nesprávné a křečovitě držení pera*.

Projevy dysortografie

Postihuje pravopis ve zvýšeném počtu *specifických dysortografických chyb*. Typickými chybami v tomto případě jsou *vynechaná, přidaná či přesmyknutá písmena a slabiky. Neschopnost rozlišování sykavek, krátkých a dlouhých samohlásek, slabik dy-di, ty-ti, ny-ni*. Porucha dále působí *obtíže při osvojování gramatického učiva a aplikaci gramatických jevů*.

Projevy dyskalkulie

Tato porucha se projevuje *obtížnostmi při osvojování matematických pojmů, chápání a provádění operací. Velké potíže dělá přechod přes desítku a chápání časových a prostorových vztahů. Často je porušena matematická logika, chápání matematických postupů*. U poruchy grafomotoriky se objevují *problémy v geometrii*.

Děti se specifickými poruchami učení mívají, alespoň zpočátku, značně nerovnoměrný školní prospěch. Avšak je zde riziko, že u nich může pod vlivem nepřiměřených požadavků a necitlivého výchovného postoje dojít k celkovému školnímu selhání. Mnohdy nejen v prospěchu, ale i v dalších složkách adaptace, to je chování i prožívání. Tyto děti mají častěji ke škole nechuť nebo přímo odpor a přirozená tendence obran v zátěžové situaci vede ke vzniku různých mechanismů, které mohou být i maladaptativní. Kompenzace neúspěšnosti může mít charakter úniku, až neurotických projevů nebo aktivních obran, někdy až poruch chování, záškoláctví, podvodů a agresivity. Tyto děti pracují ve škole špatně, pod úrovní

svých intelektových schopností, které neumí a později již ani nechtějí adekvátně využívat. (Vágnerová, 1996, s.12)

Léta překonávání problémů a opakujících se menších či větších neúspěchů, horších známek, výtek a zklamání ze strany rodičů i učitelů, vedou u jedince s poruchou učení častěji ke sníženému sebehodnocení a sebevědomí. Z toho pak vyplývá, že nechce dál studovat, protože je přesvědčen, že školu nezvládne, a tak se na ni nehlásí, nevěří si, že zvládne přijímací zkoušky, a proto k nim ani nejde. Když už na škole je, tak ho sebemenší neúspěch vyvede z míry a častěji předčasně ukončí studium. Je třeba žáky základních škol a studenty podporovat, že překonají překážky, že zvládnou požadavky přijímaček i studia. Ruku v ruce s tím musí jít snaha pomoci jim opravdu dobrých výsledků dosáhnout. (www.rodina.cz)

2.1.4 ŽÁK SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ

Dítětem nebo žákem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí dítě či žák se zrakovým, sluchovým, mentálním nebo tělesným postižením, dále s vadami řeči, s více vadami, s diagnózou autismus, se specifickými poruchami učení nebo chování, dlouhodobě nebo chronicky nemocné, u kterého byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě speciálně pedagogického a psychologického vyšetření a jejich rozsah a závažnost opravňuje žáka k zařazení do režimu speciálního vzdělávání a čerpání navýšených finančních prostředků.

Péče o děti se specifickými poruchami učení se provádí podle *Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* (dále jen MŠMT) *k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 6.6 2002.*

Speciální vzdělávací potřeby těchto žáků jsou zajišťovány formou **individuální integrace**. Individuální integraci žáka rozumíme jeho vzdělávání ve třídě mateřské školy, základní školy, střední školy nebo vyšší odborné školy, která není samostatně určena pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Nebo jeho vzdělávání ve třídě speciální školy samostatně určené pro žáky s jiným druhem nebo stupněm postižení. Vzdělávání individuálně integrovaného žáka se uskutečňuje dle individuálního vzdělávacího programu (dále jen IVP).

Typy péče při integraci žáků se specifickou poruchou učení

Postupuje se vždy s přihlédnutím na stupeň poruchy a místní podmínky.

Obecně jsou možné následující varianty péče: (Tomická, Švingalová, 2002, s.38)

- Individuální přístup v rámci běžné třídy ZŠ – učitel.
- Speciálně pedagogický přístup ve třídě ZŠ – speciální pedagog.
- Individuální přístup v běžné třídě + reedukace vyškoleným učitelem,
+ reedukace speciálním pedagogem,
+ reedukace speciálním pedagogem Speciálně
poradenského centra, nebo Pedagogicko-
psychologické poradny.
- Ambulantní péče ve Speciálně poradenském centru, Pedagogicko-psychologické
poradně, DYS centru.
- Specializovaná třída pro děti s poruchou učení.
- Specializovaná škola pro děti poruchami učení.
- Dětská psychiatrická léčebna pro děti – velmi závažný stupeň poruchy.

2.1.5 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN

Individuální vzdělávací plán je závazný pracovní materiál sloužící všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Vzniká na základě spolupráce mezi učitelem, pracovníkem provádějícím reedukaci, vedením školy, žákem a jeho rodiči (zákonnými zástupci), pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra. (Zelinková, 2001, s.172)

Doporučené náležitosti a rámcová struktura individuálního vzdělávacího programu jsou uvedeny v příloze č.1 a č.2 ke směrnici MŠMT č.j.: 13 710/2001-24.

Význam individuálního vzdělávacího plánu

IVP umožňuje žákovi pracovat dle jeho schopností, svým tempem, bez ohledu na učební osnovy, bez porovnávání se spolužáky. Cílem není hledat úlevy, ale najít úroveň, na které může integrovaný žák pracovat.

IVP umožňuje učitelům pracovat s dítětem na jeho úrovni, bez obav z neplnění požadavků učebních osnov. Nové údaje získávané během vyučování slouží jako zpětná vazba a mohou vést k úpravě plánů podle dosažených výsledků.

Do přípravy se zapojují i rodiče, kteří jsou seznámeni se stávající situací a perspektivou dítěte. Sám integrovaný žák není pasivním objektem působení učitele a rodičů, ale přebírá určitou odpovědnost za výsledky reedukace.

Obsah individuálního vzdělávacího programu

IVP by měl obsahovat:

- Základní údaje o žákovi (jméno, příjmení, narození, škola, třída)
- Závěry a doporučení odborného pracoviště, které jsou přílohou IVP (diagnóza, projevy poruchy, typ reedukace, jak a s kým bude prováděna, s jakým odborníkem je možno reedukaci konzultovat)
- Pedagogická diagnostika učitele (jak se dítě projevuje ve školním prostředí s ohledem na svou poruchu)
- Konkrétní úkoly v jednotlivých předmětech (určení základních vzdělávacích cílů, kterých chceme u žáka během určeného období dosáhnout, a to v předmětech do kterých se porucha nejvíce promítá)
- Pomůcky (určení speciálních pomůcek, které bude žák používat při reedukaci v běžných hodinách)
- Způsob hodnocení a klasifikace (určení metod hodnocení, klasifikace a tolerance dítěte)
- Organizace péče (určení typů reedukace, kdo bude reedukaci provádět, jakým způsobem a jak často)
- Finanční zajištění (finanční částka na speciální pomůcky, a pro pracovníka, který bude reedukaci provádět)
- Spolupráce s rodiči (formy spolupráce, způsob podílení se na realizaci práce dle IVP)
- Podíl žáka (způsob podílení se žáka na realizaci IVP, cílem je vést žáky ke spoluodpovědnosti za výsledky práce)
- Jmenovité určení pracovníka poradenského zařízení spolupracujícího se školou
- Informace dalším učitelům
- Určení doby platnosti IVP

- Termín kontroly
- Podpisy

Příklad IVP je uveden (viz příloha č.1)

2.2 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ PŘI VÝUCE CIZÍHO JAZYKA ŽÁKŮ NA DRUHÉM STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Během mé dosavadní praxe jsem se občas setkala s názorem některých učitelů a rodičů, že dyslektické děti, které mají velké problémy v mateřském jazyce, by měly být osvobozeny od výuky cizího jazyka. Někteří dokonce prosazovali, aby se žák místo hodiny cizího jazyka doučoval češtinu.

Tato možnost *osvobození* od výuky cizího jazyka opravdu existuje. *Lze ji provést výjimečně v souladu s Metodickým pokynem č.j.: 13 711/2001-24*, a to z důvodu mimořádné závažnosti, kdy není možné zajistit výuku daného předmětu alternativním způsobem respektujícím charakter a stupeň postižení žáka.

S takovým řešením však nelze souhlasit. Důvodů je hned několik. *Toto tvrzení nerespektuje práva daná Úmluvou o právech dítěte*, kde se mimo jiné uvádí, že každé dítě má právo na informace a myšlenky bez ohledu na hranice, a že stát zabezpečuje dítěti přístup k informacím a materiálům z různých národních i mezinárodních zdrojů. Dále *utváří bariéru pro další vzdělání*. Cizí jazyk je v učebních plánech zařazen od čtvrtého do devátého ročníku. Na dosažené vědomosti ze základní školy má žák navázat při dalším studiu na střední škole, ale též v odborném učilišti. Na co naváže žák, který byl na základní škole osvobozen od výuky? Možnost dalšího studia mu tím bude znemožněna. *Se vstupem do Evropské unie se samozřejmě potřeba znalosti alespoň jednoho cizího jazyka zvyšuje*. To platí pro každého občana a nejen pro nadané jedince.

Převážná část dětí se specifickými poruchami učení je schopna zvládat cizí jazyk s určitou tolerancí, je-li jim věnována potřebná péče, a to zvláště na druhém stupni základní školy, kde jsou osnovy pro výuku jazyka poměrně nabitě. Zde je nutné pro žáky s touto poruchou vytvářet individuální vzdělávací plány, kde jsou

uvedeny pouze základní poznatky, které by mělo dítě v průběhu školního roku splnit, a podle kterého lze postupovat.

2.2.1 PROBLEMATIKA VÝBĚRU CIZÍHO JAZYKA U DĚTÍ SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ

Jak už bylo zmíněno, není třeba děti s dyslexií vyloučit z výuky cizího jazyka. Vždyť v zahraničí se učí jazyk i děti mentálně retardované. Zbývá se jen rozhodnout, který jazyk se bude žák a SPU učit. Na většině základních školách si děti od čtvrté třídy volí mezi jazykem německým a anglickým. Od šesté třídy je možná volba druhého cizího jazyka, nejčastěji opět německého a anglického. Na některých školách je výběr rozšířen o jazyk ruský, francouzský a španělský. Ty si však děti volí většinou až od druhého stupně, jako druhý cizí jazyk, vedle zmíněné němčiny či angličtiny. V současné době převažuje trend výuky jazyka anglického, což souvisí s rozmachem počítačů, vlivem současné populární hudby, spotřebního zboží a možností cestování. Angličtina je jazykem světovým a je možné se s ním domluvit jak ve státech sousedních, tak vzdálených. Možná je až neprávem německý jazyk odsunován na druhou kolej. Vždyť pro jeho výuku mluví blízkost německy mluvících sousedů a tudíž použitelnost jazyka.

Jak uvádí Zelinková (2003, s.166), bereme při rozhodování jaký jazyk je pro žáka s SPU nejvhodnější v úvahu celou řadu faktorů. Mezi nejhlavnější patří:

- **Subtypy dyslexie.** Levohemisférový dyslektici by mohli mít méně obtíží v angličtině. (čtou převážně na základě porozumění obsahu textu, jsou schopni si domýšlet). Pravohemisférový dyslektici budou zřejmě lépe zvládat němčinu. (čtou na základě percepčně-prostorových strategií, setrvávají na úrovni počátečního čtení, slabikují).
- **Zájem.** Pracuje-li dítě běžně s různými počítačovými programy, kde jsou anglické výrazy, bude mít výhodu při výuce angličtiny.
- **Osobnost učitele,** který jazyk vyučuje, hraje v našem školském systému nemalou roli. Nejde tu především o vynikající ovládání jazyka, ale spíše o metodickou zdatnost, ochotu hledat nové postupy, které dovedou žáka alespoň k ovládnutí základů konverzace a porozumění jazyku. Ambiciózní učitel se

obtížně směřuje se skutečností, že jeho snažení nemusí přinést žádoucí výsledky. Při práci s jedinci s dyslexií i malý krůček kupředu je pokrokem.

- **Bydliště.** Děti z příhraničních oblastí s Rakouskem nebo Německem se s němčinou setkávají od dětství a zřejmě i jejich zájem s přihlédnutím k uplatnění v životě by mohl směřovat k němčině.
- Vzhledem k *negativnímu transferu* je lepší volit cizí jazyk rozdílný od jazyka mateřského. Příliš mnoho podobností dvou jazyků může působit žákům s oslabenou sluchovou diferenciací obtíže. Z toho by vyplývalo, že pro jedince s dyslexií není ruština nejvhodnější, právě pro svou výraznou podobu s češtinou.
- **Využití znalostí rodičů** není jednoznačné. Pokud ovládají jazyk velmi dobře a jsou ochotni pomoci, má dítě výhodu. Mají-li však sami chatrné vědomosti a považují-li za pomoc zkoušení za slovíček doprovázené nesprávnou výslovností, pak může být taková „pomoc“ spíše na škodu.

Otázka, který jazyk zvolit, není prvořadá. Důležitější je volba metod a postupů, dodržování určitých principů výuky.

2.2.2 METODICKÉ PRINCIPY PŘI VÝUCE CIZÍHO JAZYKA U DĚTÍ SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ

Při volbě vhodných metod výuky diferencujeme mezi jednotlivými žáky, protože ne každému vyhovuje to stejné. Ve většině případů však platí tato doporučení:

- Hodiny je možno vést od začátku v cizím jazyce.
- Prezentace jazyka v rámci smysluplného kontextu, na základě vizuálního názoru.
- Multisenzorický přístup, spojení komunikace s aktivitou. V počáteční fázi využívat neverbálních reakcí žáků. (reakce na učitelovy pokyny)
- Dbát na vytváření výslovnostních návyků. Dostatek příležitostí pro percepci mluvené řeči. (pečlivá výslovnost učitele, kvalitní nahrávky)
- Upřednostňovat mluvenou formu jazyka, s grafickou podobou seznamovat žáky opatrně.

- Rozvíjet komunikativní schopnosti žáků. Ústní komunikace jako interakce, nikoli jen produkce.
- Nově osvojené prvky okamžitě zapojovat do smysluplné komunikace.
- Vytváření komunikativních situací – hraní rolí, skupinová práce.
- Obezřetný přístup k opravě chyb. Hlavním kritériem je srozumitelnost, nikoli bezchybnost.
- Jen velmi opatrné a funkční užívání překladu, vždy v kontextovém zapojení. Nikdy netrvat na doslovném překladu do češtiny.
- Zadávat jen splnitelné úkoly, diferencovat podle schopností jednotlivých žáků
- Omezit na minimum, nebo vyloučit zkoušení u tabule.
- Klasifikaci zakládat na průběžném hodnocení.
- Poskytovat na řešení daného úkolu dostatek času. Nepožadovat kvantitu na úkor kvality.
- Využívat relaxační (uvolňovací) cvičení. Například písničky, básničky a říkadla doprovázené pohybem.
- Chválit za každý sebemenší úspěch, i za pouhou snahu.
- Vyloučit pokud možno vedlejší rušivé vlivy. Nenapomínat, ale účelně děti zaměstnávat.
- Vést žáky k sebehodnocení.
- Posilovat sebevědomí žáků a podporovat je v činnostech v nichž mají předpoklady vyniknout.
- Pomoci každému žáku najít optimální učební styl.

Nezbytnou podmínkou je, aby učitelé cizích jazyků byli nejen obeznámeni s různými učebními postupy současných metod, ale aby je také přijaly za své. Samozřejmě to od učitelů vyžaduje v první řadě dostatečně vysoký stupeň plynulosti jazykového vyjadřování. Pokud učitel tuto podmínku nesplňuje, nemá možnost vytvořit ve třídě uvolněnou atmosféru. Další nezbytnou podmínkou je znalost alespoň základních principů pedagogické psychologie, pokud jde o charakteristické rysy dané věkové skupiny žáků. Důležité je, aby učitelé byli schopni rozlišovat mezi pojmy vyučování a učení a dokázali pomáhat žákům najít optimální učební styl. Jak uvádí Gross (1993, s.5) je nutno identifikovat situace,

v nichž budou mít některé děti zvláštní nároky, ale zvláštní potřeby se budou vztahovat na nás, učitele.

Žáci s poruchami učení nevyžadují rozsáhlé stavební úpravy, nákladné kompenzační pomůcky. Potřebují spíše učitelské pochopení a více času na osvojení potřebných znalostí, vědomostí i dovedností. I tito jedinci představují potenciál, který bychom neměli ztrácet. (www.rodina.cz)

2.2.3 HODNOCENÍ A KLASIFIKACE ŽÁKŮ SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ PŘI VÝUCE CIZÍHO JAZYKA

V individuálním vzdělávacím plánu žáků s SPU by měl být sestaven i *plán pro výuku cizího jazyka*. Zde by mělo být uvedeno na co se klade důraz, co by mělo dítě v průběhu školního roku splnit, s jakým učivem lze seznámit pouze orientačně a následně co a jakým způsobem bude u žáka hodnoceno. *Hodnocení a klasifikace jedinců se specifickými poruchami učení ve výuce cizího jazyka se řídí platnými předpisy (Směrnice 13 710/2001-24, Metodický pokyn 13 711/2001-24).*

Děti s SPU mohou být v průběhu školního roku, na pololetní i závěrečném vysvědčení v cizím jazyce, (ale i jiných předmětech, do kterých se jejich porucha promítá) hodnoceny, se souhlasem rodičů, slovně. *Slovní hodnocení* má u těchto žáků mnohá pozitiva před běžnou klasifikací známkami. Získání špatné známky je pocíťováno jako selhání, ne jako neznalost či neumění, naopak získání dobré známky se jeví jako důležitější, než znalost sama. Slovní hodnocení má také mnohem větší informační hodnotu, než je tomu u známek. Mapuje pokroky i stále potíže žáka a zároveň poukazuje na nutnost procvičení a zdokonalení určitých aspektů. Není zde obsažena jen informace o dosažených výsledcích učení a nedostacích, ale také úspěchy žákovy práce. Žák se zde většinou setká i s pozitivním hodnocením, což ho může lépe motivovat. V jakém rozsahu bude slovní hodnocení napsáno, záleží na vyučujícím. Mělo by však být co nejobjektivnější a mělo by zároveň doporučit některé kroky a postupy k překonání nedostatků. Pro zápis slovního hodnocení se používají speciální tiskopisy vysvědčení a přílohy ke katalogovému listu. V případě, že porucha bude částečně kompenzována, může učitel po dohodě s rodiči přistoupit zpět k běžné klasifikaci. Ta přes mnoho svých nevýhod, zůstává ve školské praxi jako převládající forma hodnocení.

Učitel by měl u žáka s SPU *díleč úspěchy a nedostatky srovnávat s jeho vlastní osobou*. Nikdy neporovnávat s ostatními spolužáky. Za určitých okolností, například při vygradování poruchy *lze klasifikaci zmírnit o jeden i více stupňů*. Na straně druhé, prokáže-li učitel, že vyčerpal všechny možnosti a ze strany žáka nebyla projevována žádná snaha pro zlepšení, *může klasifikovat žáka s SPU známkou nedostatečnou*. Hodnotit žáka nedostatečnou by však mělo být opravdu tím posledním, jelikož pravděpodobně úplně ztratíme jeho zájem o výuku.

V cizím jazyce lze u dětí s SPU kladně hodnotit: píše-li žák slova foneticky, pak lze považovat takové slovo za zvládnuté. Dodatečně opravíme pravopis spolu s žákem. Hodnotíme především srozumitelnost, nikoli bezchybnost. U čtení lze kladně hodnotit to, když žák umí text částečně z paměti. Určité partie textu si pamatuje z nácviku čtení. U žáka nikdy nevyžadujeme doslovný překlad z cizího jazyka do mateřského. Kladně hodnotíme porozumění textu (o čem text je, jaké postavy v něm vystupují a podobně). Pozitivně lze hodnotit zvládnutí realii jazyka, poznatky o kultuře a historii, které žák umí v českém jazyce. Nikdy nezapomeneme kladně ohodnotit snahu žáka.

2.2.4 PŘÍTĚŽUJÍCÍ ČINITELÉ PŘI VÝUCE CIZÍHO JAZYKA U ŽÁKŮ SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ

Přítěžujícím činitelem při výuce cizího jazyka u dětí s SPU může být volba nevhodné učební metody. V našem školském systému už mnoho let převažuje při výuce cizích jazyků *metoda gramaticko-překladová*, ve které dochází ke srovnání cizího jazyka s jazykem mateřským. Jde o učení se izolovaným slovíčkům, gramatice, skládání slov do vět, doslovné překlady, které jsou na konec „českou angličtinou“ nebo „českou němčinou“. Má-li žák reagovat v určité situaci, hledá nejprve česká slova a teprve poté je překládá, v lepším případě se snaží vybavit si správné gramatické pravidlo.

Jako mnohem vhodnější (nejen pro dyslektiky) je využití *metody mateřské (přímé)*. Dítě se učí stejným způsobem, jakým si osvojuje mateřský jazyk. Nová slova a slovní spojení váže na konkrétní situace na základě soustavného mnohonásobného opakování. Jak uvádí Zelinková (Rodina a škola, 1999) malé dítě ve věku přibližně jednoho roku rozumí, ale nemluví. Nechme žákovi

s dyslexií čas na to, co je přirozené a známé – poslouchat a snažit se porozumět z kontextu situace.

Dalším přitěžujícím činitelem bývá *fonetická transkripce*. Výuka cizího jazyka představuje pro děti s poruchou učení velký problém, právě díky odlišné výslovnosti. Nejmarkantněji se tento problém vyskytuje při výuce jazyka anglického, kde se většina slov jinak píše a jinak vyslovuje. Při přepisu výslovnosti slov, se žáci musí seznámit s řadou nových grafických symbolů. To může být pro žáka s SPU velice obtížné, jelikož u nich často převládá, a také se doporučuje, globální styl učení. To znamená využití globálního čtení, učení se na základě opakování slovních spojení, vět, vazeb na konkrétní situaci. Pak je pro dyslektika samozřejmě nesnadné rozkládat slova na fonémy a následně je zapisovat. V německém jazyce může být problémem mnoho *složených slov*, s nimiž se budou potýkat zvláště děti s artikulační neobratností. Také *přehlásky a používání členů* před podstatnými jmény působí časté potíže. V ruském jazyce může být *příbuznost s češtinou výhodou, i nevýhodou*. Má-li žák potíže se sluchovým rozlišováním podobných slov českých, bude mít tento problém pravděpodobně i v ruštině. Příbuznost obou jazyků může vést k tak zvané *mezijazykové interferenci*. Ta spočívá v přenášení návyků z mateřštiny do oblasti cizího jazyka, což vede k chybám. *Azbuka* je dalším komplikujícím prvkem při volbě.

Spojení poruchy učení s negativním vztahem ke škole, opakovánými neúspěchy, nezájmem, nevhodným přístupem spolužáků a učitelů, nefungující spolupráce mezi školou a rodinou, ba mnoho negativních jevů, může dítěti s SPU výuku cizího jazyka značně ztížit a znepríjemnit.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části bylo zjistit konkrétní znalosti anglického jazyka na druhém stupni základní školy u integrovaných žáků se specifickými poruchami učení a zmapovat jak tyto děti vnímají výuku cizího jazyka na základní škole.

3.2 POPIS VÝBĚROVÉHO VZORKU

Didaktický test z anglického jazyka byl předložen 29 respondentům integrovaným na základě specifických poruch učení na druhém stupni dvou základních škol v Turnově. Z celkového počtu 29 integrovaných žáků se jich 20 zúčastnilo řízeného rozhovoru. Ostatních pět žáků bylo nemocných a čtyři žáci byli na lyžařském výcviku. Všichni žáci jsou ve věku 12-15ti let. V první základní škole, která byla vybrána k průzkumu je celkem 412 žáků. Z nich je na druhém stupni 11 integrovaných na základě specifických poruch učení. V druhé vybrané základní škole je celkem 737 žáků. 18 z nich je zde integrovaných na základě specifických poruch učení na druhém stupni. Z celkového počtu 29 integrovaných žáků na obou školách je 8 dívek a 21 chlapců.

3.3 PRŮBĚH PRŮZKUMU

Průzkum probíhal v časovém rozmezí dvou týdnů. Didaktický test byl předán učitelům anglického jazyka integrovaných dětí na druhém stupni dvou základních škol v Turnově. Vyučující objasnili žákům účel a cíl průzkumu. Žáci byli seznámeni s anonymitou, dobrovolným a samostatným vyplněním didaktického testu. Před rozdělením testu byla zdůrazněna možnost použití slovníku, učebnice či gramatických přehledů během celé doby vyplňování. Časový limit nebyl stanoven. Respondenti mohli pracovat dle svého tempa. Z celkového počtu 29 didaktických testů bylo odevzdáno 26. Tři žáci neodevzdali z důvodu nemoci. Proto bylo k vyhodnocení použito 26 didaktických testů.

Rozhovor byl proveden osobně na stejných základních školách. Před rozhovorem byli integrovaní žáci znovu seznámeni s účelem a cílem průzkumu. Byla zdůrazněna anonymita a dobrovolnost. Jako podklad rozhovoru byl použit

formulář pro řízený rozhovor, který obsahoval pět otázek. Z 29 integrovaných žáků se řízeného rozhovoru zúčastnilo 20 dětí.

3.4 PŘEDBĚŽNÝ PRŮZKUM

Před zahájením průzkumu byl dvěma žákům předložen k vyplnění didaktický test z anglického jazyka. Jednalo se o žáky z šestého a devátého ročníku. Oba žáci rozuměli zadání celého testu, a proto byla tato verze ponechána k dalšímu průzkumu. S dalšími dvěma žáky byl proveden řízený rozhovor. Pro jasnost a pochopení všech otázek rozhovoru byla i tato metoda ponechána bez přepracování k následujícímu průzkumu.

3.5 POUŽITÉ METODY

K získání údajů byly použity nestandardizované didaktické testy z AJ (viz. příloha č. 2-č. 5). Jejich cílem bylo zjistit jaké jsou konkrétní jazykové znalosti v rámci upravených osnov u žáků druhého stupně základních škol, kteří jsou integrováni na základě specifických poruch učení. K porovnání uvádíme také didaktický test z AJ pro žáky 6. ročníku, kteří nemají poruchu učení (viz. příloha č. 6).

Didaktické testy patří mezi testy výkonové. Jde o přesně stanovené zkoušky, nejčastěji písemnou formou. Slouží k zjišťování vědomostí a dovedností, získaných učením, u jednotlivých žáků či skupin v různých vyučovacích předmětech.

Dále bylo k průzkumu použito řízeného rozhovoru. Jako podklad posloužil formulář pro řízený rozhovor (viz. příloha č. 7). Cílem bylo zjistit jak vnímají výuku anglického jazyka žáci se specifickými poruchami učení na druhém stupni základní školy.

Rozhovor je metoda, kterou se zjišťují názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty, problémy osobnosti. Řízený rozhovor, někdy označovaný jako interview, vyžaduje předběžnou přípravu – volbu otázek, jejich počet, sled atd.

3.6 STANOVENÍ PŘEDPOKLADŮ

Na základě prostudované literatury a vlastních zkušeností byly stanoveny následující předpoklady.

1. Lze předpokládat, že konkrétní znalosti cizího jazyka u integrovaných žáků se specifickými poruchami učení jsou v rámci redukováných osnov daného ročníku splněny maximálně ze 70% *(ověřováno pomocí didaktického testu z anglického jazyka pro jednotlivé ročníky)*.
2. Lze předpokládat, že žáci se specifickými poruchami učení vnímají jako nejobtížnější předmět vedle českého jazyka i cizí jazyk *(ověřováno pomocí formuláře pro řízený rozhovor – položkou č. 1)*.
3. Lze předpokládat, že žáci se specifickými poruchami učení mají při hodinách anglického jazyka největší strach ze zkoušení pomocí písemných prací *(ověřováno pomocí formuláře pro řízený rozhovor – položkou č. 2)*.
4. Lze předpokládat, že vyučující anglického jazyka berou při zkoušení ohled na specifické obtíže integrovaných žáků *(ověřováno pomocí formuláře pro řízený rozhovor- položkou č. 3)*.
5. Lze předpokládat, že vyučující anglického jazyka umožňují žákům se specifickými poruchami učení využívat při hodinách pomůcek usnadňující výuku *(ověřováno pomocí formuláře pro řízený rozhovor- položkou č. 4)*.
6. Lze předpokládat, že více jak 80%žáků integrovaných na základě specifických poruch učení se i přes své obtíže chtějí cizí jazyk učit, protože cítí potřebu, že budou jazyk do budoucna potřebovat *(ověřováno pomocí formuláře pro řízený rozhovor – položkou č. 5)*.

3.7 VÝSLEDKY PRŮZKUMU A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Stanovené předpoklady byly ověřovány na základě výsledků získaných pomocí didaktického testu z anglického jazyka a řízeným rozhovorem. Z těchto výsledků jsem získala poměrně dobrý přehled o konkrétních jazykových znalostech integrovaných žáků, i to, jak tito žáci vnímají výuku anglického jazyka

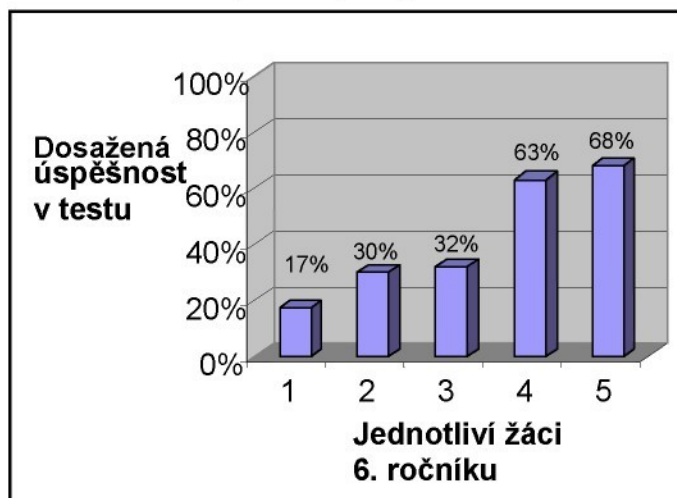
na druhém stupni základní školy. Získané údaje byly zpracovány a jednotlivé položky jsou vyhodnoceny v grafech procentuálně.

3.8 OVĚŘOVÁNÍ PŘEDPOKLADŮ

VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADU č. 1

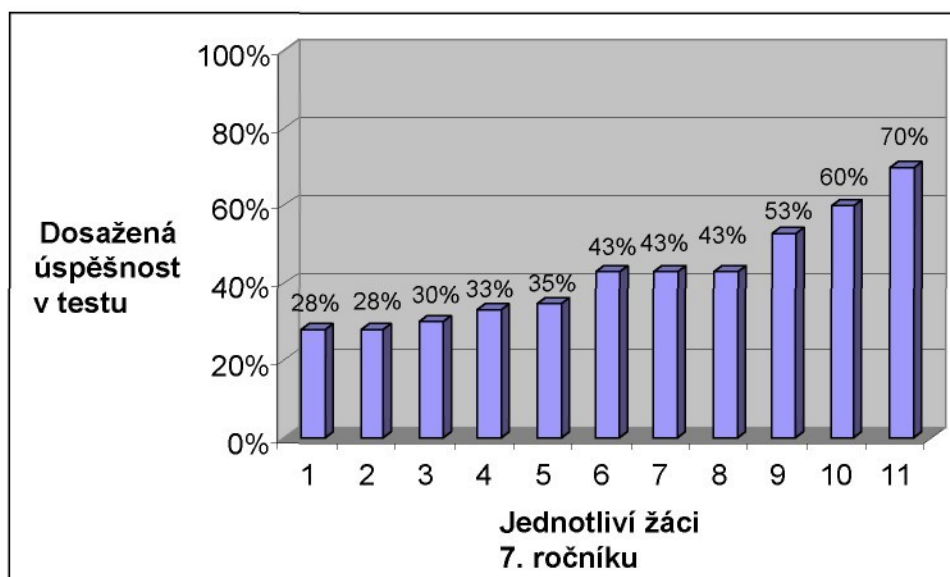
Tento předpoklad se **potvrdil**, neboť konkrétní znalosti cizího jazyka u integrovaných žáků se speciálními poruchami učení jsou v rámci redukováných osnov daného ročníku splněny, jak vyplývá z následujících grafů, maximálně ze 70%.

GRAF č. 1 – Dosažená úspěšnost jazykových znalostí integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v 6. ročníku

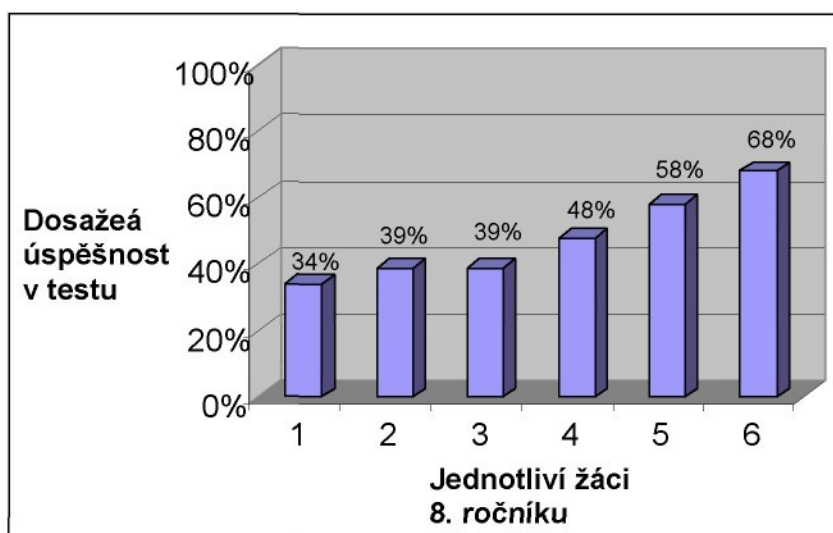
Jak je znázorněno v grafu č.1, z pěti integrovaných žáků 6. ročníku dosáhl jeden pouze 17% úspěšnosti v didaktickém testu, což je alarmující. Další dva žáci dosáhli 30% a 32% úspěšnosti. Poslední dva žáci se přiblížili hranici 70%, a to 63% a 70% úspěšnosti. V průměru dosáhli žáci 6. ročníků 42% úspěšnosti.

GRAF č. 2 - Dosažená úspěšnost jazykových znalostí integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v 7. ročníku

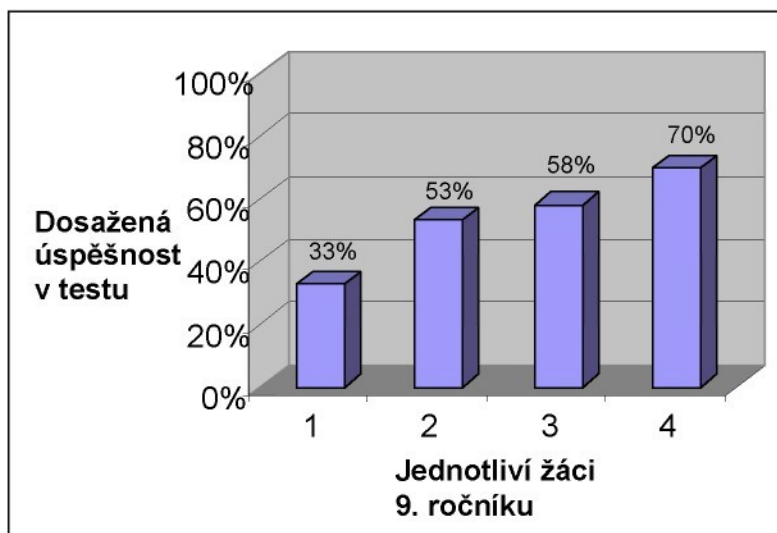
V grafu č. 2 je znázorněna úspěšnost jazykových znalostí jedenácti integrovaných žáků 7. ročníku základní školy. Dva žáci dosáhli pouhých 28%, proti tomu jeden žák dosáhl 70%. Úspěšnost ostatních osmi žáků se pohybovala v rozmezí 30% až 60%. V průměru dosáhli žáci sedmých ročníků 42% úspěšnosti.

GRAF č. 3 - Dosažená úspěšnost jazykových znalostí integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v 8. ročníku

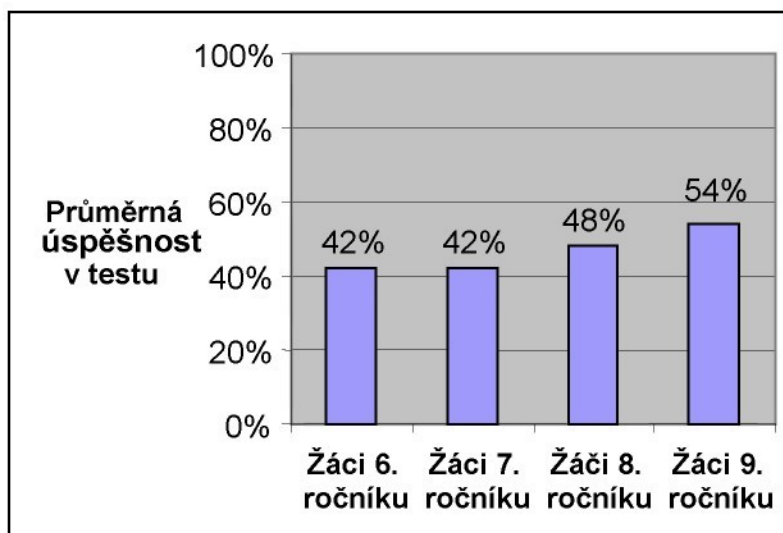
Nejnižší úspěšnost v didaktickém testu u žáků osmých ročníků byla 34%, nejvyšší pak 68%. Zbylí čtyři žáci dosáhli úspěšnosti v rozmezí 39% až 58% (graf č. 3). Žáci osmých ročníků dosáhli v průměru 48% úspěšnosti.

GRAF č. 4 - Dosažená úspěšnost jazykových znalostí integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v 9. ročníku

Jak vidíme v grafu č. 4, ze čtyř integrovaných žáků devátého ročníku, dosáhl jeden pouhých 33%. Nejvyšší úspěšnost byla 70%. Další dva žáci dosáhli v didaktickém testu 53% a 58% úspěšnosti. V průměru dosáhli žáci devátých ročníků 54% úspěšnosti.

GRAF č. 5 – Průměrná úspěšnost jazykových znalostí integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v jednotlivých ročnících druhého stupně ZŠ

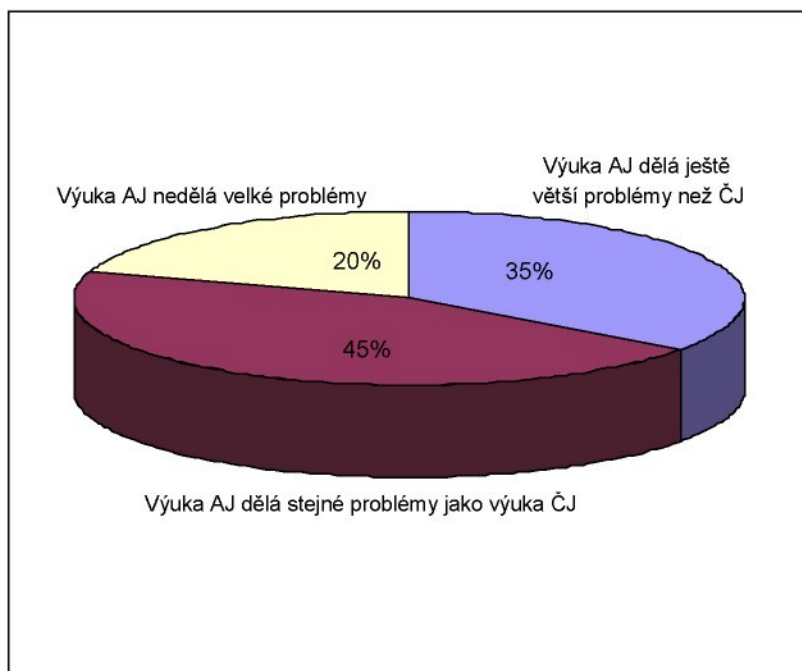

Graf č. 5 nám znázorňuje úspěšnost jazykových znalostí, které v průměru dosáhli žáci jednotlivých ročníků druhého stupně ZŠ. Žáci 6. a 7. ročníků dosáhli shodně v průměru 42% úspěšnosti. Průměrná úspěšnost v testu u žáků 8. ročníků byla 48% a žáci 9. ročníků dosáhli v průměru 54% úspěšnosti. Vzhledem k tomu, že didaktické testy z AJ byly připraveny z již redukovaných osnov daných ročníků, jsou výsledky velmi špatné. Ani jeden ročník druhého stupně ZŠ se nepřiblížil hranici 70% úspěšnosti.

VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADU č. 2

Tento předpoklad se **potvrdil**. Žáci se specifickými poruchami učení v 6. až 9. ročníku vnímají jako nejobtížnější předmět vedle českého jazyka i cizí jazyk.

GRAF č. 6 – Obtížnost výuky anglického jazyka u integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v 6. -9. ročníku

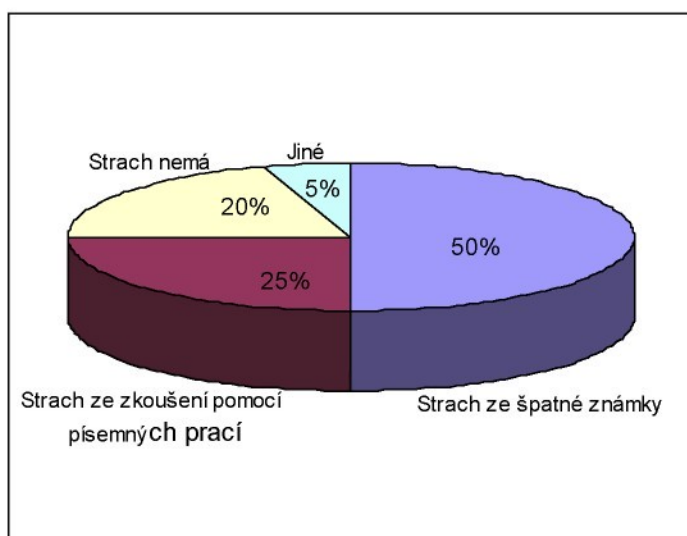

Integrovaným žákům v 6. -9. ročníku dělá anglický jazyk stejné problémy jako výuka českého jazyka, a to ve 45%. 35% dětí dělá anglický jazyk ještě větší problémy. Zajímavé je, že 20% žáků anglický jazyk velké problémy nedělá (graf č. 6).

VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADU č. 3

Tento předpoklad se **nepotvrdil**, neboť žáci se specifickými poruchami učení v 6.-9. ročníku mají při hodinách anglického jazyka největší strach ze špatné známky.

GRAF č. 7 – Strach při hodinách anglického jazyka u žáků se specifickými poruchami učení v 6. -9. ročníku

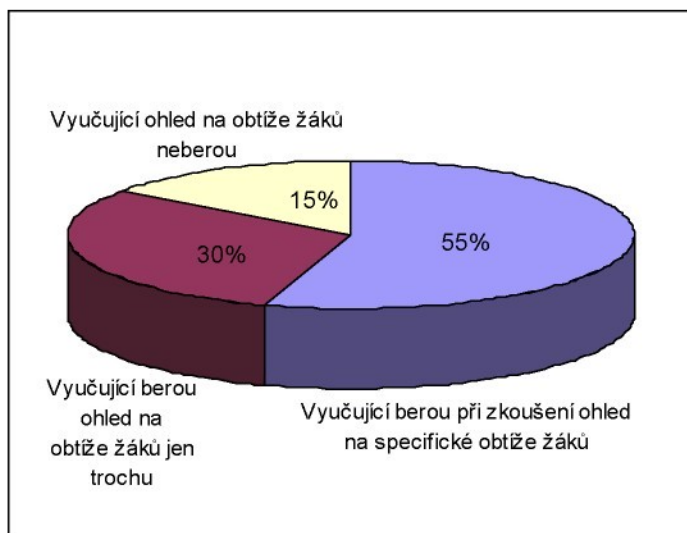
Jak vidíme v grafu č. 7, 50% integrovaných žáků 6. -9. ročníku má při hodinách anglického jazyka největší strach ze špatné známky. 25% respondentů uvedlo strach ze zkoušení pomocí písemných prací a 20% žáků žádný strach při výuce nepociťuje.

Za zmínku stojí i 5% žáků, kteří uvedli, že mají strach z naučení se velkého množství slovíček do další hodiny.

VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADU č. 4

Tento předpoklad se **potvrdil**. Vyučující anglického jazyka berou při zkoušení ohled na specifické obtíže integrovaných žáků.

GRAF č. 8 – Zohlednění specifických obtíží při zkoušení u integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v 6. -9. ročníku

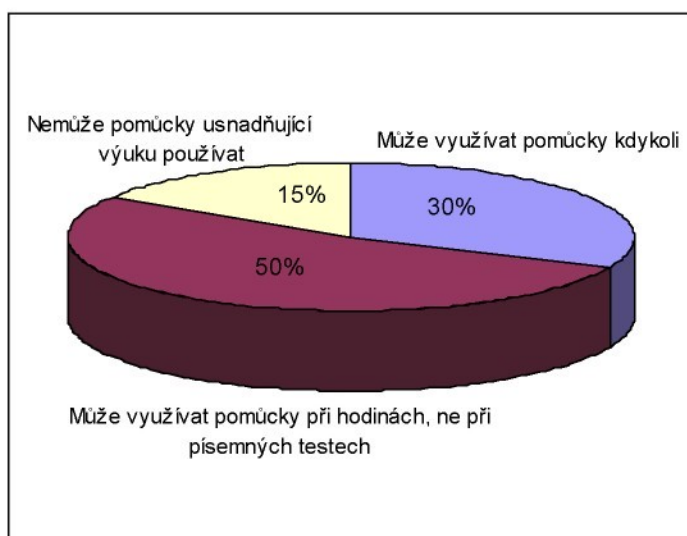

V grafu č. 8 je znázorněno jak vyučující anglického jazyka zohledňují při zkoušení specifické obtíže integrovaných žáků. 55% žáků uvedlo, že vyučující ohled na jejich obtíže berou. 30% uvedlo zohledňování při zkoušení jen trochu a 15% žáků není při zkoušení vůbec zohledňováno.

VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADU č. 5

Tento předpoklad se **potvrdil**, neboť vyučující anglického jazyka umožňují žákům se specifickými poruchami učení v 6. -9. ročníku využívat při hodinách pomůcek usnadňující výuku.

GRAF č. 9 - Využívání pomůcek usnadňující výuku integrovaným žákům se specifickými poruchami učení v 6. -9. ročníku

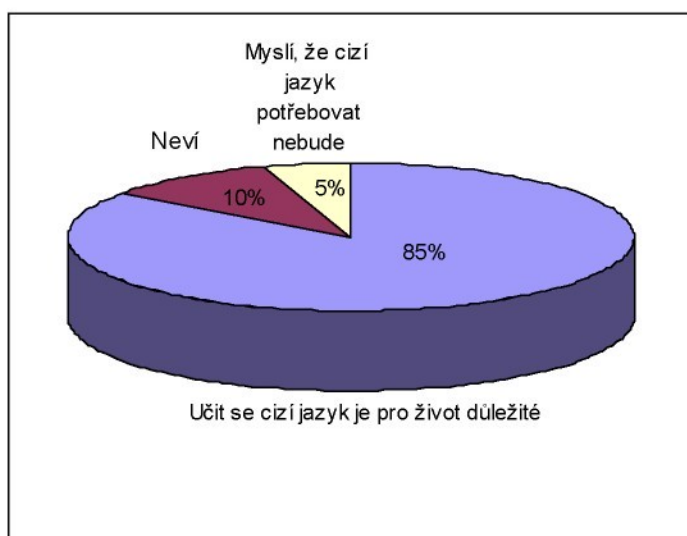

Z grafu č. 9 vyplývá, že 50% respondentů může při hodinách využívat pomůcky usnadňující výuku, ale nikoli však při písemných testech. 30% žáků uvedlo, že mohou pomůcky používat kdykoli. 15% žáků nemůže pomůcky používat vůbec. Mezi pomůcky usnadňující výuku uváděli integrovaní žáci nejčastěji slovník, učebnice, sešity, gramatické přehledy a přehledy nepravidelných sloves.

VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADU č. 6

Tento předpoklad se **potvrdil**. Více jak 80% žáků integrovaných na základě specifických poruch učení se i přes své obtíže chtějí cizí jazyk učit, protože cítí potřebu, že budou jazyk do budoucna potřebovat.

GRAF č. 10 – Důležitost cizího jazyka pro budoucí život integrovaných žáků se specifickými poruchami učení v 6. -9. ročníku

85% integrovaných žáků 6. -9. ročníku je přesvědčeno, že učit se cizí jazyk je pro život potřebná věc, a že ho budou v budoucím životě potřebovat. 10% respondentů uvedlo, že neví, zda je pro ně výuka cizího jazyku potřebná. Pouhých 5% žáků myslí, že učit se cizí jazyk je úplně zbytečné (graf č. 10).

3. 9 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ PRAKTICKÉ ČÁSTI

A DISKUSE

Je smutné, že se nám předpoklad o konkrétních znalostech cizího jazyka u integrovaných žáků v rámci redukováných osnov daného ročníku potvrdil. Předpokládali jsme splnění osnov maximálně ze 70%. Alarmující ovšem je, že 70% úspěšnosti se přiblížilo pouze 6 žáků z 26, kteří se průzkumu zúčastnili. Jejich úspěšnost se pohybovala v rozmezí 60% - 70%. Jazykové znalosti ostatních integrovaných žáků 6. -9. ročníku se pohybovali hluboko pod 70% hranici, výjimkou nebyli ani žáci, kteří sotva dosáhli 35% (graf č. 1 – č. 4). V průměru dosáhli žáci jednotlivých ročníků druhého stupně ZŠ v didaktickém testu maximálně 54% úspěšnosti, a to v 9. ročníku. Žáci 6. a 7. ročníků dosáhli shodně v průměru 42% úspěšnosti. Průměrná úspěšnost v testu u žáků 8. ročníku byla 48% (graf č. 5). Vezmeme-li znovu v úvahu to, že didaktické testy z AJ byly připraveny z již redukováných osnov daných ročníků, jsou výsledky velmi špatné. Ani jeden ročník druhého stupně ZŠ se nepřiblížil hranici 70% úspěšnosti.

V další části průzkumu jsme se zabývali tím, jak integrovaní žáci s SPU 6. -9. ročníku vnímají výuku cizího jazyka. 45% dětí dělá výuka AJ stejné problémy jako český jazyk. 35% dětí dělá AJ dokonce ještě větší problémy než výuka českého jazyka. 20% dětí výuka AJ velké problémy nedělá (graf č. 6). Varovným signálem je určitě fakt, že 50% integrovaných žáků má strach ze špatné známky. Získání špatné známky je pro dítě pocíťováno jako selhání, naopak získání dobré známky se jeví jako důležitější, než znalost sama. 25% žáků má strach hlavně ze zkoušení pomocí písemných prací. Na straně druhé 20% žáků žádný strach při výuce cizího jazyka nemá, což je povzbuzující. 5% žáků uvedlo strach z naučení se velkého množství slovíček do další hodiny (graf č. 7). Pozitivní je potvrzení čtvrtého předpokladu, kde se ukázalo, že 55% žáků je při zkoušení nějakým způsobem od vyučujících, vzhledem k jejich obtížím, zohledňováno. Nejčastěji žáci uváděli mírnější známkování, dostatek času na rozmyšlení, lehčí zadání, větší tolerance k chybám, možnost opravy, zkoušení spíše ústně než písemně. 30% žáků uvedlo, že na ně vyučující berou ohled při zkoušení jen trochu. Obvykle uváděli pouze mírnější známkování. 15% integrovaných dětí není při zkoušení zohledňováno vůbec (graf č. 8). V případě využívání pomůcek usnadňující výuku nám 50% respondentů uvedlo, že při běžné hodině těchto pomůcek využívat

mohou, ale při písemných testech nikoli. 30% dětí může pomůcek využívat kdykoli. 15% žáků může při hodinách používat pouze stejné pomůcky jako spolužáci, avšak pomůcky navíc, které by jim mohly výuku více usnadnit, používat nemohou (graf č. 9). Mezi pomůcky usnadňující výuku žáci uváděli slovníky, sešity, učebnice, různé karty, gramatické přehledy a přehledy nepravidelných sloves. Velmi pozitivní je potvrzení posledního předpokladu. Pouhých 5% žáků si myslí, že učit se cizí jazyk je zbytečné. 10% respondentů nedovedlo posoudit, zda je pro budoucí život potřebné učit se cizí jazyk. Avšak 85% integrovaných žáků 6. -9. ročníku je jednoznačně přesvědčeno, že učit se cizí jazyk je pro život potřebná věc, a že ho pravděpodobně budou v budoucnu potřebovat.

4 ZÁVĚR

Jelikož naším cílem bylo analyzovat vnímání výuky cizích jazyků u integrovaných dětí se specifickými poruchami učení a zjistit jejich konkrétní jazykové znalosti v rámci osnov druhého stupně základní školy, můžeme vzhledem, jak k teoretické části, tak i k praktické části říci, že stanoveného cíle bylo dosaženo.

V teoretické části této práce jsme nezasvěcené seznámili s pojmem specifické poruchy učení (SPU) a se základními kategoriemi SPU. Vysvětlili jsme jejich příčiny a projevy. Přiblížili jsem integraci těchto žáků do základních škol. Dále jsme se zabývali specifickými poruchami učení při výuce cizího jazyka na druhém stupni základních škol, jeho vhodném výběru pro žáka s SPU, volbou vhodných metod výuky, způsobem hodnocení a klasifikace těchto žáků. Věnovali jsme se přitěžujícím činitelům při výuce.

Předpokládáme, že tato práce přinesla čtenářům nejen zajímavé informace o tom, jak sami integrovaní žáci vnímají výuku cizího jazyka, jak obtížná pro ně je, z čeho mají eventuálně strach, zda na ně vyučující berou ohled a umožní jim používat speciálních pomůcek, ale také přehled o konkrétních jazykových znalostech žáků.

Z daleka jsme nevyčerpali všechny možnosti dalšího zkoumání v této oblasti. Našla by se spousta jiných zajímavých témat, kterým se třeba budou věnovat jiní studenti či učitelé.

5 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

Z výsledků praktické části je patrné, že integrování žáci s SPU mají velké nedostatky vzhledem ke konkrétním jazykovým znalostem (graf č. 1-č. 5). Dalším nedostatkem, který se ve výsledcích projevil, je strach žáků ze špatné známky (graf č. 7). Na základě toho zpracováváme následující doporučení.

Integrovaný žák by měl mít vytvořen individuální vzdělávací plán (dále jen „IVP“), podle kterého by se mělo skutečně pracovat. Obsah IVP je uveden v teoretické části a příklad IVP (viz. příloha č. 1). Proto, aby se tyto děti ledacos naučily, je nutné jim výuku co nejvíce usnadnit, zjednodušit. Tedy vybrat gramatické a lexikální minimum. Není vždy jednoduché vybrat to minimum, které by měli či mohli žáci s SPU zvládnout. Je vhodné se u dětí zaměřit na osvojení určité nejdůležitější slovní zásoby, větných a slovních spojení a nejdůležitějších frází. Zaměřuje se spíše na to, aby dítě jazyku porozumělo a bylo schopno se v běžných situacích alespoň trochu domluvit. Je důležité, aby dítě dokázalo přečíst a pochopit nejběžnější nápisy, krátké pokyny a bylo schopno vést jednoduchou konverzaci na konkrétní situační téma. Zde je návrh, jak by mohly vypadat tematické plány pro děti s SPU v 6. -9. ročníku základní školy, (v příloze č. 8-č. 11) jsou uvedeny k porovnání tematické plány na AJ pro žáky bez integrace v 6. -9. ročníku ZŠ. Didaktické testy z AJ, které sloužily v průzkumu k ověření prvního předpokladu, byly koncipovány na základě těchto upravených tematických plánů.

TÉMATICKÝ PLÁN NA AJ PRO ŽÁKY S SPU V 6. ROČNÍKU ZŠ

<u>Rodinný život:</u>	popsat členy rodiny, co kdo dělá, jak vypadá (my sister's name is..., she is doing her homework, she's got short black hair)
<u>Rozvrh hodin:</u>	jaký předmět se v který den a kterou hodinu vyučuje (We have got maths on Tuesday at 9 o'clock. My favorite school subject is English)

<u>Oblečení:</u>	oblečení pro ženy, pro muže. Co kdo rád nosí na sobě. Co máš na sobě právě teď. (I am wearing today..., my mum is wearing..., my dad's clothes...)
<u>Zvířata:</u>	popsat nějaké zvíře, co které zvíře dělá, zvíře jako mazlíček (Are you afraid of snakes? Snakes move so quietly. Sharks are very large animals and they bite. I've got a pet. It's a dog.)
<u>Nemoce:</u>	základní nemoci a jejich charakteristika, popsat situaci u lékaře. (What's the matter with you? I am ill, I've got flu. I've got a temperature and a sore throat.)
<u>Orientace v kalendáři:</u>	dny, měsíce, datumy (Monday 1st July 2003)
<u>Koníčky:</u>	jaké hobby mohou lidé mít, jaký koníček mám já (My hobby is..., I like sport, especially skiing. He collects stamps.)

V mluvnici je v 6. ročníku kladen důraz na osvojení časů, a to přítomného, minulého a budoucího. Jelikož zvládnutí těchto časů během jednoho školního roku je pro žáky s SPU velice náročné, věnujeme této látce dostatek času. Žáci by měli dostatečně ovládat přítomný, minulý a budoucí čas v kladných oznamovacích větách. Sužíváním záporu a otázky seznamujeme žáky zatím orientačně. Zatím také pouze orientačně seznamujeme žáky s užíváním nepravidelných sloves u minulého času. Žáci mohou využívat přehled nepravidelných sloves v učebnici.

Ostatní učivo dané tematickým plánem pro 6. ročník by měli žáci s SPU zvládnout.

TÉMATICKÝ PLÁN NA AJ PRO ŽÁKY S SPU V 7. ROČNÍKU ZŠ

<u>Počasí:</u>	popsat jaké je právě počasí, počasí jednotlivých ročních období (It's raining and foggy today. Sommer is the warmest season of the year. The sun is shining)
<u>Lidé a stroje:</u>	jaké stroje lidem pomáhají v domácnosti, v práci, ve volném čase (The washing machine washes the clothes. We use the dish washer in the kitchen. My father needs a computer)
<u>Nehody:</u>	jaké nehody a kde se nejčastěji stávají, žádat o radu, poradit (Where do most accidents happen? On the road? At home? I cut myself. What can I do for you? Call a doctor please.)
<u>Nakupování:</u>	co se kde nakupuje, množství, cena (We buy food at the supermarket. Can I have this red shirt? How much is it? It's £ 8.45.)
<u>Oslava:</u>	kde, kdy, za jakým účelem, pozvání na párty (I am going to have a birthday party on Tuesday 1st May. Where is it and when does it start? I hope you can come.)
<u>Vaření:</u>	recepty, množství a váha potravin, postup při přípravě snadného pokrmu (Do you like cooking? What is your favorite recipe? Tell me the ingredients and the instructions for this recipe. We need some water, a few vegetables, some meat...)
<u>Valentýnský den:</u>	kdy, jak a proč se tento den slaví (When do we celebrate Valentine's day? It's on 14th February. It's a day of love. Did you get a Valentine's card?)

V mluvnici se v 7. ročníku zaměříme opět na osvojování časů, přítomného, minulého a budoucího. Žáci by již měli v těchto časech zvládnout tvoření záporu a otázky. U nepravidelných sloves mohou žáci využívat přehledu v učebnici. Stejně tak u stupňování nepravidelných přídavných jmen je možné využívat přehledu. U pravopisných zvláštností při stupňování (např. po němém –e jsou přípony –r, -st, -y se mění v –ie, atd.) a u vyjadřování množství (a little, little, a few, few, much, many, a lot of, a bit of, some, any) mohou žáci s SPU také využívat gramatických pomůcek. Ostatní učivo dané tématickým plánem pro 7. ročník by měli žáci s SPU zvládnout.

TÉMATICKÝ PLÁN NA AJ PRO ŽÁKY S SPU V 8. ROČNÍKU ZŠ

- Časy se mění: umět popovídat o minulosti, srovnat v různých směrech minulost se současností
(Do you think life is better now? The life is easier now, isn't it?
The people have become much richer but less friendly.)
- Londýn: hlavní město Velké Británie, pojmenovat známé budovy, náměstí, parky, památníky, muzea, druhy dopravy
(Have you ever been to London? What can you tell about Trafalgar Square, The Houses of Parliament, Oxford Street...)
- Orientace na mapě: umět popsat cestu, zeptat se jak se kam dostaneme
(Excuse me, how do I get to Trafalgar Square, please? Go straight on to the traffic lights then turn left.)
- Doprava: dopravní prostředky, výhody a nevýhody cestování v některých dopravních prostředcích
(Do you know the advantages and disadvantages of travelling by train, by bus, by car, by plane...? If we travel by train, we sometimes have to change but we don't have to wait for the traffic.)
- Rodokmen: rodinný strom, příbuzenské vztahy

(Do you know your family tree? What was your great grandmother's name? Her name was Mary. She married Jan. He was my great grandfather. They had a daughter called Eva. She is my grandmother.)

V restauraci: vybrat a objednat si jídlo, zaplatit. Rozdíl mezi restaurací a rychlým občerstvením, typická anglická jídla.
(What shall we have? Let me see the menu. I'll have a glass of beer and chicken soup. Can I have my bill, please.
What is different between an ordinary restaurant and fast food restaurant?)

Volný čas: jak se dá trávit volný čas, co dělám rád ve svém volném čase
(What do you do in your free time? I like sports. I prefer skiing, skating and swimming. I also visit cinema and theatre. Do you watch TV?)

V mluvnici je v 8. ročníku přidán k ostatním časům čas předpřítomný, což také vyžaduje znalost všech tří tvarů nepravidelných sloves. Žáci s SPU by měli znát tvary nejfrekventovanějších sloves a měli by je umět použít. U méně používaných druhů je možné stále využívat přehledu v učebnici. S užíváním opisných tvarů, od modálních sloves, v různých časech, seznamujeme žáky s SPU pouze orientačně, popřípadě je možno využívat přehledu gramatických pravidel. Ostatní učivo dané tematickým plánem pro 8. ročník by měli žáci s SPU zvládnout.

TÉMATICKÝ PLÁN NA AJ PRO ŽÁKY S SPU V 9. ROČNÍKU ZŠ

Ambice, ctížádost: vyjádřit své ambice, čeho chceme dosáhnout, vyjádřit zájem
(I am interested in dancing so I'd like to be a dancer. I want to see the world. Later I want to have a big family.)

Příprava na cestu: naplánování cesty, orientace v jízdních řádech, jakým dopravním prostředkem, co s sebou

(We are planning a route to France. If we fly by plane, it will be quicker. If we go by train, it will be cheaper. Can you read a timetable and work out the right tariffs? What would you take on a journey?)

Dovolená, prázdniny: kam na dovolenou či na prázdniny, jak je trávíme a s kým
(How did you spend your last holiday? Have you been abroad?
No, I like spending my holidays in the countryside with my friends. I also want to work during summer holidays to earn some money.)

Cizí jazyky: které jazyky se lidé u nás nejčastěji učí a proč, v kterých zemích se mluví anglicky.
(English is one of the most widespread languages in the world. German language is also very popular. Do you know the English speaking countries?)

Povolání: čím bych chtěl být a proč, co dělají moji rodiče
(When I was a small girl I wanted to be a teacher. Now I study to be a doktor. My brother would like to be a farmer. My father works as a head-manager in a bank and mum is unemployed.

Televize: orientace v televizním programu, jaké pořady dávají a v kolik hodin, pořady pro děti a dospělé
(Do you watch TV a lot? What do you watch? What is your favourite TV programme? If I had time I would often watch TV)

Vánoce v

Anglii a v

České republice: jak se kde Vánoce slaví a v čem jsou rozdíly
(The traditional Christmas dinner in Britain is roasted turkey and Christmas pudding. Most families open their presents on the 25th December at breakfast time.)

V mluvnice je v 9. ročníku zařazen předminulý čas, který by však žákům s SPU neměl dělat problémy. Stále umožníme u méně frekventovaných nepravidelných sloves používání přehledu. S užíváním trpného rodu v jiném čase než v přítomném, seznamujeme žáky s SPU pouze orientačně a umožníme používání gramatického přehledu. Taktéž u vět podmínkových. Ostatní učivo dané tématickým plánem pro 9. ročník by měli žáci s SPU zvládnout.

Dalším zjištěním z výsledků praktické části je strach žáků ze získání špatné známky. Jak už jsme zmínili, integrovaný žák by měl mít vytvořen IVP, kde by mělo být, kromě jiného i přesně stanoveno, jak bude žák v průběhu školního roku a na vysvědčení hodnocen a v čem bude žák více tolerován.

V našem případě všech 50% integrovaných dětí, kteří uvedly, že mají při hodinách AJ největší strach ze špatné známky, jsou jak v průběhu roku, tak na vysvědčení klasifikováni známkou. Nikdo z integrovaných žáků není hodnocen slovně. Při klasifikaci známkami je pro dítě získání špatné známky pocíťováno jako selhání a nezdár, ne jako neznalost či neumění. Smysl učení se posouvá jinam, jde spíše o honbu za učitelskými výsledky vyjádřené známkami.

U žáků, kteří jsou traumatizováni častými neúspěchy a špatnými známkami lze doporučit využití slovního hodnocení. Je tím myšleno hodnocení jak v průběhu školního roku, tak na vysvědčení. Slovní hodnocení dokáže lépe vystihnout situaci žáka, popsat nejen nedostatky, ale také klady jeho práce. Širší slovní hodnocení umožňuje poukázat na to, co se podařilo, co žák zvládl, ale i kde má mezery. Dítě se tak dočká i pozitivního ocenění, což ho motivuje do další práce. Nutný je ale individuální přístup, není třeba, aby byli slovně hodnoceni ti žáci, kteří dosahují relativně dobrých výsledků. Zde by mohlo slovní hodnocení působit motivačně.

Velice důležité je postupovat individuálně u každého žáka. Při pouhém formálním přístupu nenastane obrát k lepšímu. Základem je prospěch dítěte, podpoření jeho možnosti být úspěšný.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

GROSS, J. *Special Educational Needs in the Primary School*. Philadelphia: Open University Press, 1993.

KELLYOVÁ, M. 2001. *Otazníky kolem cizích jazyků*.
<http://www.rodina.cz/clanek1818.htm>

KUCHARSKÁ, A. *Specifické poruchy učení a chování*. Sborník 1999, Praha: Portál. ISBN 80-7178-294-7

KUCHARSKÁ, A. *Specifické poruchy učení a chování*. Sborník 1996, Praha: Portál. ISSN 1211-670X

MATĚJČEK, Z. *Dyslexie-specifické poruchy čtení*. Jinočany: H+H, 1993. ISBN 80-85787-27-X

MERTIN, V. *Individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-032-4

MERTIN, V. 2004. *Děti s poruchami učení mohou studovat*.
<http://www.rodina.cz/clanek3908.htm>

MÜHLPACHR, P. *Axiologická dimenze integrace*. In VÍTKOVÁ, M. a kol. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85934-51-6

PECHANCOVÁ, B.; SMRČKOVÁ, A. *Cvičení a hry pro žáky se specifickými poruchami učení v hodinách angličtiny*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. ISBN 80-7067-825-9

POKORNÁ, V. *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-135-5

POKORNÁ, V. *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-151-7

SMUTNÁ, J. *Děti s vývojovými poruchami učení a co o nich víme – 2. díl*. Praha: Aula, 2000. ISBN 80-902667-8-9

TOMICKÁ, V.; ŠVINGALOVÁ, D. *Vybrané kapitoly k integraci ve školství*. TU Liberec 2002. ISBN 80-7083-657-1

VÁGNEROVÁ, M. *Kompletní problematika školního neprospěchu*. TU Liberec 1996. ISBN 80-7083-174-X

ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-038-3

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X

ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7

ŽÁČKOVÁ, H.; JUCOVIČOVÁ, D. *Metody hodnocení a tolerance dětí s SPU*. Praha: D+H, 2001.

ŽÁČKOVÁ, H.; JUCOVIČOVÁ, D. ; SOVOVÁ, H. *Specifické poruchy učení na 2.stupni základních škol*. Praha: D+H, 2001.

DOKUMENTY:

Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení. Č.J. 13 710/2001-24

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování. Č. J. 13 711/2001-24

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Příklad individuálního vzdělávacího plánu u žáka se specifickými poruchami učení

Příloha č. 2: Didaktický test z AJ pro žáky integrované v 6. ročníku ZŠ

Příloha č. 3: Didaktický test z AJ pro žáky integrované v 7. ročníku ZŠ

Příloha č. 4: Didaktický test z AJ pro žáky integrované v 8. ročníku ZŠ

Příloha č. 5: Didaktický test z AJ pro žáky integrované v 9. ročníku ZŠ

Příloha č. 6: Didaktický test z AJ pro žáky bez poruchy učení v 6. ročníku ZŠ

Příloha č. 7: Formulář pro řízený rozhovor

Příloha č. 8: Tématický plán na AJ pro 6. ročník ZŠ

Příloha č. 9: Tématický plán na AJ pro 7. ročník ZŠ

Příloha č. 10: Tématický plán na AJ pro 8. ročník ZŠ

Příloha č. 11: Tématický plán na AJ pro 9. ročník ZŠ

Příloha č. 1: Příklad individuálního vzdělávacího plánu u žáka se specifickými poruchami učení

Jméno a příjmení: T.H

Datum narození: 15.5 1991

Škola: ZŠ

Třída: 7.B

Vyšetření dne: 1.11 2003

Diagnóza stanovená PPP: Žák byl vyšetřen 8.11 2002 a 14.2 2003. V PPP je veden s vývojovou poruchou učení, dyslexií. Dále byly diagnostikovány dysortografické obtíže v grafické složce písemného projevu na bázi zkřížené laterality. Celková úroveň rozumových schopností se pohybuje v pásmu průměru. IVP navazuje na plán vypracovaný pro 6. ročník.

Pedagogická diagnostika učitele: Tomášovo pracovní tempo je pomalé, nutný neustálý dohled. Lepší je ústní projev. V písemném projevu je značná dysortografická chybovost. Písmo je neupravené. Čtení je pomalé, vysoká je též chybovost. Obsah čtení chápe a reprodukuje také dobře. Tomášovi obtíže se nejvíce negativně projevují v českém jazyce a v anglickém jazyce.

1. Konkrétní úkoly v jednotlivých předmětech:

Český jazyk:

- osvojování gramatických pravidel s pomocí pravopisných tabulek
- nacvičovat provádění uvolňovacích cvičení, která jsou nutná před psaním
- v mluvnických cvičení ponechat více času, zkrátit cvičení na polovinu
- v diktátech nechat psát každou lichou větu, s delším časem na kontrolu
- upřednostnit ústní zkoušení
- v hodinách literatury se zaměřit na vnímání a reprodukci obsahu čteného textu a na samotné vyjadřování celými větami

Anglický jazyk:

- upřednostňovat mluvenou formu jazyka
- zadávat jen splnitelné úkoly
- nezkoušet u tabule

- využívat písní, básní, říkadel s pohybovou aktivitou
 - zaměřit se na osvojení základní slovní zásoby na tato situační témata: počasí, lidé a stroje, nehody, nakupování, oslava, vaření, Valentýnský den
 - v gramatice se zaměřit na procvičování časů: přítomného, minulého a budoucího v otázce i záporu
 - u nepravidelných sloves mohou žáci využívat přehledu v učebnici
 - u stupňování nepravidelných přídavných jmen a u pravopisných zvláštností při stupňování (např. po němém -e jsou přípony - r, - st ; -y se mění v – ie, atd.) je také možné využívat přehledu
 - gramatického přehledu je možno užít i u vyjadřování množství (a little, little, a few, few, much, many, a lot of, a bit of, some, any)
 - nové jazykové prvky zapojovat do komunikace
 - cvičit porozumění příkazům učitele
 - časté opakování již probraného učiva
 - hodnotit hlavně srozumitelnost, nikoli bezchybnost
 - gramatický překlad využívat pouze minimálně
- V ostatních předmětech bude Tomáš vyučován podle osnov 7.ročníku společně s celou třídou bez omezení.

2. Způsob hodnocení a klasifikace:

V českém jazyce i v anglickém jazyce bude Tomáš klasifikován po vzájemné dohodě školy a rodičů číselně s respektováním úlev podle Metodického pokynu MŠMT. V případě většího počtu chyb uvede učitel pouze počet chyb.

3. Organizace nápravné péče:

Tomáš bude jednou týdně docházet na nápravu SPU k dyslektické asistentce, která bude nápravu provádět ve spolupráci s rodiči. Metodická správnost bude konzultována s odborníky s PPP. V anglickém jazyce bude jednou týdně doučován vyučujícím anglického jazyka hravou formou ve skupině žáků s obdobným problémem.

4. Pomůcky:

Pracovní sešity pro dyslektiky, vhodné pomocné učebnice,obrázky na anglický jazyk, počítačový program pro výuku českého a anglického jazyka.

5. Finanční zajištění:

Navrhovaná částka: 6000Kč ročně na pomůcky a 900Kč měsíčně pro ty, kteří budou s žákem pracovat.

6. Spolupráce s rodiči:

Rodiče budou spolupracovat při nápravě dle pokynů dyslektické asistentky a vyučujícího anglického jazyka. Zajistí pomoc při přípravě na vyučování, pravidelná denní kontrola žáka. Jednou za měsíc konzultace s vyučujícím českého a anglického jazyka.

7. Podíl žáka na řešení problému:

Tomáš se bude doma připravovat na vyučování dle svých schopností, problémy bude řešit za pomoci učitelů a rodičů. Bude plnit úkoly zadané v hodině. Sám bude zodpovídat za pomůcky i speciální pomůcky k výuce. Tomáš se vynasnaží nebýt v hodině pasivní. Měla by být alespoň trochu vidět snaha a zájem o spolupráci.

8. Jmenovité určení pracovníka poradenského zařízení spolupracujícího se školou:

Mgr. V.CH

9. Informace dalším učitelům:

Všichni učitelé, kteří Tomáše učí, budou informováni o jeho obtížích a o přístupu k němu ve výuce.

10. Kontrola:

Termín další kontroly v PPP byl stanoven na 22.května 2004.

11. Podpisy:

Ředitel školy, třídní učitel, rodiče, ostatní vyučující, odpovědný pracovník poradenského zařízení.

Příloha č. 2: Didaktický test z AJ pro žáky integrované na základě SPU
v 6. ročníku ZŠ

1) Complete the sentence using the suitable form of be. (Doplň větu vhodným tvarem slovesa být).

Mandy and Tom _____ in the garden.

2) Complete the sentence using the suitable form of have got. (Doplň větu vhodným tvarem slovesa mít).

Our children _____ a dog and a cat.

3) Put the verb into the past tense. (Dej sloveso do minulého času).

I _____ (be) late yesterday.

4) Choose the right word from the bracket. (Vyber správné slovo ze závorky a doplň do věty).

_____ you English? (Are/Is/Do)

Yes, I _____. (do/are/am)

_____ you got a pet? (Has/Have/Are)

Yes, I _____. (do/have/have got)

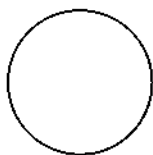
Tim _____ got a pet. (is/have/has)

5) Answer the questions in full. (Odpověz celou větou na tyto otázky).

How old are you? _____

What are you wearing today? _____

What's the time?

6) Match the opposites. (Spoj slova opačného významu).

long	cold
large	wet
warm	small
dry	short
new	bad
good	old

7) Put these words in the correct order to make sentence. (Seřad' slova ve větách do správného pořadí).

OF YOU AFRAID SPIDERS ARE
_____?

LIVE IN THE I REPUBLIC CZECH
_____.

AT JENNY SCHOOL WAS YESTERDAY
_____.

8) Write the missing days of the week. (Dopiš chybějící dny týdne).

Monday

Thursday

Sunday

9) Sort out the month of the year to the season of the year. (Přiřad měsíce ke správnému ročnímu období).

SPRING

SUMMER

AUTUMN

WINTER

10) Write five sentences about your family. (Napiš pět vět o své rodině).

Příloha č. 3: Didaktický test z AJ pro žáky integrované na základě SPU
v 7. ročníku ZŠ

1) Complete the sentences with the right word from the bracket. (Ze závorek vyber správné slovo a doplň do věty).

Jenny _____ to school every day. (go/goes)

_____ you like ice-cream? (Does/Do)

No, I _____ like it. (don't/doesn't)

She _____ at the hotel. (was/were)

There _____ two oranges on the table. (is/are)

2) Ask how much or how many? (Zeptej se na množství, použij much nebo many).

How _____ oranges?

How _____ tea?

How _____ butter?

3) Write questions to these answers. (K těmto odpovědím napiš otázky).

_____ ? I am twelve.

_____ ? I am from the Czech Republic.

_____ ? I live in Ostrava.

_____ ? No, I haven't got a sister.

_____ ? I like skiing and watching TV.

4) Put these words in the correct order to make sentences. (Seřaď slova ve větách do správného pořadí).

IS THE ANIMAL IN THE WHAT LARGEST WORLD ?

FIRST IS TONY MY NAME

MOTHER WAS MY COOKING DINNER THE

5) Make comparatives and superlatives. (Vytvoř 2. a 3. stupeň těchto přídavných jmen).

	comparative	superlative
long	_____	_____
popular	_____	_____

6) Put in the right prepositions on, in or at. (Použij správnou předložku on, in nebo at).

_____ nine o'clock
_____ 1653
_____ the morning
_____ Wednesday 3rd June
_____ school

7) Match the questions with the answers. (Spoj otázky a odpovědi).

How much is the ticket?

On no, the weather is terrible.

Can you help me please?

We are on our way to the cinema.

Where are you going?

Of course. What can I do for you?

Can we walk?

It is \$ 2.

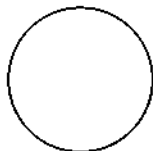
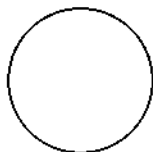
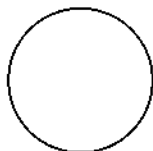
8) Read and write the numbers. (Přečti si a napiš čísla číslicí).

One hundred and seventy eight _____

Fifty two _____

Nine hundred and twelve _____

9) Write what is the time. (Napiš kolik je hodin).

10) Describe what is the weather like today. (Popiš jaké je dnes počasí).

Příloha č. 4: Didaktický test z AJ pro žáky integrované na základě SPU
v 8. ročníku ZŠ

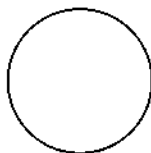
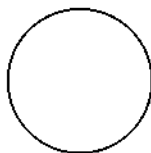
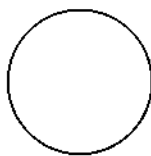
1) Read and write the numbers. (Přečti si a napiš čísla číslicí).

One thousand four hundred _____

Twelve thousand eight hundred and seventy-five _____

Two hundred and forty-nine _____

2) Write what is the time? (Napiš kolik je hodin).

3) Write questions to these answers. (K těmto odpovědím napiš otázky).

_____ ? She is twelve

_____ ? Go straight on to the traffic lights then turn left. There is
the cinema.

_____ ? Yes, I can swim.

_____ ? No, I haven't

_____ ? I live in Ostrava.

4) Match the sentence with the question tags. (Spoj věty se správnými slovními dovětky).

This is a pretty flat,	isn't he?
His parents were at work,	weren't they?
George is learning English,	isn't it?

5) Complete the sentence with the right word from the bracket. (Ze závorek vyber správne slovo a doplň do věty).

_____ you ever broken your arm? (Have/Has)
They _____ listening to the radio. (is/are)
John _____ to the 7. A class. (go/goes)
We _____ be here tomorrow. (are/will)
_____ you like ice-cream? (Does/Do)

6) Put these words in the correct order to make sentences. (Seřad' slova ve větách do správného pořadí).

ARE STAYING THEY A HOTEL AT

_____.

AT RESTAURANT I THE WAS

_____.

HAS BROKEN THE SHE WINDOW

_____.

7) Put in the right prepositions. (Doplň správnou předložku).

_____ three o'clock

_____ 4 p.m

_____ home

_____ Monday

_____ August

8) Match the irregular verbs, infinitive + past tense. (Spoj nepravidelná slovesa, infinitiv a minulý tvar).

go	flew
fly	went
find	stood
stand	found
buy	bought

9) Give the opposites. (Napiš slova opačného významu).

old	x	_____
big	x	_____
long	x	_____
black	x	_____

10) What do you do in your free time? (Napiš pět vět o tom, jak trávíš svůj volný čas).

Příloha č. 5: Didaktický test z AJ pro žáky integrované na základě SPU
v 9. ročníku ZŠ

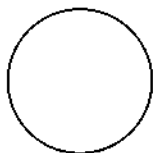
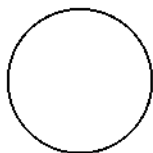
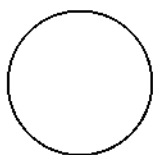
1) Complete the sentences with who/whose/which. (Doplň věty, použij who, whose nebo which).

She is the woman _____ husband won a milion.

She is the only person _____ can help you.

We cought the train _____ went to Brno.

2) Write what is the time. (Napiš kolik je hodin).

3) Complete the sentences with the right word from the bracket. (Ze závorky vyber správné slovo a doplň do věty).

We _____ at school yesterday. (wasn't/weren't)

John has never _____ to London. (be/been)

The story was _____ by the reporter. (wrote/written)

_____ Monday I must go to school. (In/On)

I am interested _____ foreign languages. (in/to)

4) Make the sentences negative. (Dej tyto věty do záporu).

I was at home. _____

John has done his homework. _____

I like playing tennis. _____

5) Put these words in the correct order, to make sentence. (Seřad' slova ve větách do správného pořadí).

GREAT IS DANCING

WILL THE STORY PEOPLE READ

IF KNEW I HIS NUMBER I PHONE HIM WOULD

6) Match the irregular verbs, infinitive + past tense + past participle. (Spoj nepravidelná slovesa, všechny tři k sobě pařící tvary).

do	caught	taken
take	chose	done
catch	did	caught
choose	took	forgotten
forget	forgot	chosen

7) Read and write the numbers. (Přečti si a napiš čísla číslicí).

Five thousand four hundred and ten _____

Two hundred and thirty thousand six hundred and nine _____

Nine hundred and eighty one _____

8) Match the sentence with the questions tags. (Spoj věty se správnými slovními dovětky).

Jenny can't swim,	did she?
Robert lives in Prague,	didn't they?
They won the game,	have you?
You haven't got a bike,	doesn't he?
She didn't have the number,	can she?

9) Put in the right prepositions. (Doplň správnou předložku).

_____ the evening
_____ Christmas
_____ Sundays
_____ 28th June
_____ 7 p.m

10) How did you spend your last holiday? (Napiš pět vět o tom, jak jsi strávil své poslední prázdniny).

Příloha č. 6: Didaktický test z AJ pro žáky bez poruchy učení v 6.ročníku
ZŠ

Toto je **didaktický test z anglického jazyka, pro žáky 6. ročníků ZŠ**, který by se běžně používal u ostatních dětí, ne u integrovaných.

Na rozdíl od testu pro integrované žáky jsou zde tyto rozdíly:

- chybí český překlad zadání (u testu pro integrované žáky tento překlad je. Kromě toho učitel projde s integrovanými dětmi jednotlivé body testu a odpoví na případné otázky)
- v každé části testu je o větu, nebo úkol více
- v posledním bodě testu, kde se mají žáci několika větami rozepsat na určité téma, mají děti bez integrace napsat nejméně o tři věty více
- žákům bude stanoven časový limit (u integrovaných žáků tomu tak nebude)
- nebude možné při testu používat slovník, gramatické či jiné pomůcky (integrovaným dětem to bude umožněno)

1) Complete the sentences using the suitable form of be.

Mandy and Tom _____ in the garden.

He _____ at school now.

2) Complete the sentences using the suitable form of have got.

Our children _____ a dog and a cat.

Jane _____ a doll.

3) Put the verb into the past tense.

I _____ (be) late yesterday.

We _____ (have got) a temperature.

4) Choose the right word from the bracket.

_____ you English? (Are/Is/Do)

Yes, I _____. (do/are/am)

_____ you got a pet? (Has/Have/Are)

Yes, I _____. (do/have/have got)

Tim _____ got a pet. (is/have/has)

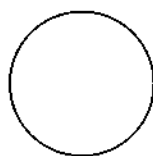
But I _____ got a pet. (haven't /hasn't)

5) Answer the questions in full.

How old are you? _____

What are you wearing today? _____

What's the time?

Have you got a sister or a brother? _____

6) Match the opposites.

long

cold

large

wet

warm

small

dry

short

new

bad

good

old

happy

sad

7) Put these words in the correct order to make sentence.

OF YOU AFRAID SPIDERS ARE

_____ ?

LIVE IN THE 1 REPUBLIC CZECH

_____.

AT JENNY SCHOOL WAS YESTERDAY

_____.

SISTER HAD A MY DOG

_____.

8) Write the missing days of the week.

Monday

Sunday

9) Sort out the month of the year to the season of the year.

SPRING

SUMMER

AUTUMN

WINTER

10) Write eight sentences about your family.

FORMULÁŘ PRO ŘÍZENÝ ROZHOVOR

Pro žáky 6. -9. ročníku základních škol, kteří jsou integrováni na základě specifických poruch učení a mají jako hlavní cizí jazyk angličtinu.

Tento formulář bude podkladem pro bakalářskou práci s názvem „*Problematika cizích jazyků u dětí se specifickými poruchami učení na druhém stupni základních škol*“.

Do které třídy chodíš? _____

1. Jak obtížná je pro tebe výuka anglického jazyka?

- a) výuka anglického jazyka mi dělá velké problémy, ještě větší než výuka českého jazyka
- b) výuka anglického jazyka mi dělá stejné problémy jako výuka českého jazyka
- c) výuka anglického jazyka mi nedělá velké problémy
- d) jiné: _____

2. Máš při hodinách anglického jazyka z něčeho strach?

- a) ano často, hlavně ze zkoušení pomocí písemných prací
- b) ze špatné známky
- c) ne nemám
- d) jiné: _____

3. Domníváš se, že učitel anglického jazyka bere při zkoušení ohled na tvé obtíže?

- a) ano
- b) jen trochu
- c) ne
- d) jiné: _____

4. Dovolí ti vyučující anglického jazyka využívat při hodinách pomůcek, které ti výuku usnadní?

- a) ano, mohu je používat kdykoli
- b) ne, nedovolí
- c) při hodinách ano, ale při písemných testech ne
- d) jiné: _____

5. Myslíš, že je pro tebe důležité učit se cizí jazyk? Myslíš, že ho v budoucím životě budeš potřebovat?

- a) ano, učit se cizí jazyk je pro život potřebná věc
- b) ne, myslím si, že cizí jazyk pro život potřebovat nebudu
- c) nevím
- d) jiné: _____

SLOVNÍ ZÁSoba: Prohloubení tématických okruhů z 5. ročníku

Rodinný život

Rozvrh hodin

Oblečení

Zvířata

Nemoce

Orientace v kalendáři

Koníčky

MLUVNICE: Prohloubení a upevnění předchozího učiva

Přivlastňovací pád (Paul's)

Přítomný čas – prostý a průběhový (zápor a otázka)

Jednotné a množné číslo u oblečení (a skirt / jeans)

Přídavná jména a příslovce (easy / easily)

Ptáme se na množství a odpovídáme (how much? How many?

Some or any?)

Předmětný tvar zájmen (him, her....)

Minulý čas prostý – u sloves být a mít (zápor a otázka)

Minulý čas – u pravidelných a nepravidelných sloves

(zápor a otázka)

Nepravidelná slovesa (dva tvary – infinitiv a minulý tvar)

Řadové číslovky

Datumy

Budoucí čas (zápor a otázka)

Modální sloveso CAN (zápor a otázka)

SLOVNÍ ZÁSoba: Prohloubení tématických okruhů z 6. ročníku

Počasí
Lidé a stroje
Nehody
Nakupování
Oslava
Vaření
Valentýnský den

MLUVNICE: Prohloubení a upevnění předchozího učiva

Minulý čas průběhový (otázka a zápor)
Rozkazovací způsob (i záporný rozkaz)
Předložky s časem a místem
Stupňování přídavných jmen (jedno, dvoj, tři i více slabičných a nepravidelných)
Číslovky (100 – 1000)
Počítatelná a nepočítatelná podstatná jména
Vyjádření množství (a little, little, a few, few, much, many, a lot of, a bit of, some, any)
Srovnávání (than, as....as, not soas)
Ptáme se na cenu, cena v librách a pencích (how much is....? How much are....?)
Plánovaná budoucnost (going to)
Ukazovací zájmena (this, that, these, those)
Vazba – there is / there are

SLOVNÍ ZÁSoba: Prohloubení tématických okruhů z 7. ročníku

Časy se mění
Londýn
Orientace na mapě
Doprava
Rodokmen
V restauraci
Volný čas

MLUVNICE: Prohloubení a upevnění předchozího učiva

Zájmena – zdůrazňovací a zvrtná (myself, yourself....)
tázací (who, whose, what, which)
Předpřítomný čas – prostý a průběhový (zápor a otázka)
Nepravidelná slovesa (tři tvary)
Modální slovesa a jejich opisné tvary (be able to, be allowed to, have to) v přítomném, minulém a budoucím čase
Vyjádření záhodnosti a nevhodnosti (you should, you shouldn't)
Tázací dovětky (he is good, isn't he)
Tvoření příslovci z přídavných jmen (happy / happily)
Stupňování příslovci
Číslovky (přes 1000)
Desetinná čísla

SLOVNÍ ZÁSoba: Prohloubení tématických okruhů z 8. ročníku

Ambice, ctižádost
Příprava na cestu
Dovolená, prázdniny
Cizí jazyky
Povolání
Televize
Vánoce v Anglii a v České republice

MLUVNICE: Prohloubení a upevnění předchozího učiva

Vyjádření zájmu a přání (interested in, I'd like to, I want to)
Trpný rod (passive) v přítomném, minulém, budoucím i
předpřítomném čase
Zájmena – přivlastňovací, samostatná (mine, yours....)
Vztažná (the man who....)
Číslovky násobné (once, twice, three times....)
Podmiňovací způsob v přítomném čase (he would go....)
Podmínkové věty – s uskutečnitelnou a s neuskutečnitelnou
Podmínkou
Gerundium (I like playing tennis . Dancing is great)
Předminulý čas (zápor a otázka)
Pravidla pro užívání členů, určitých a neurčitých, vyjímky